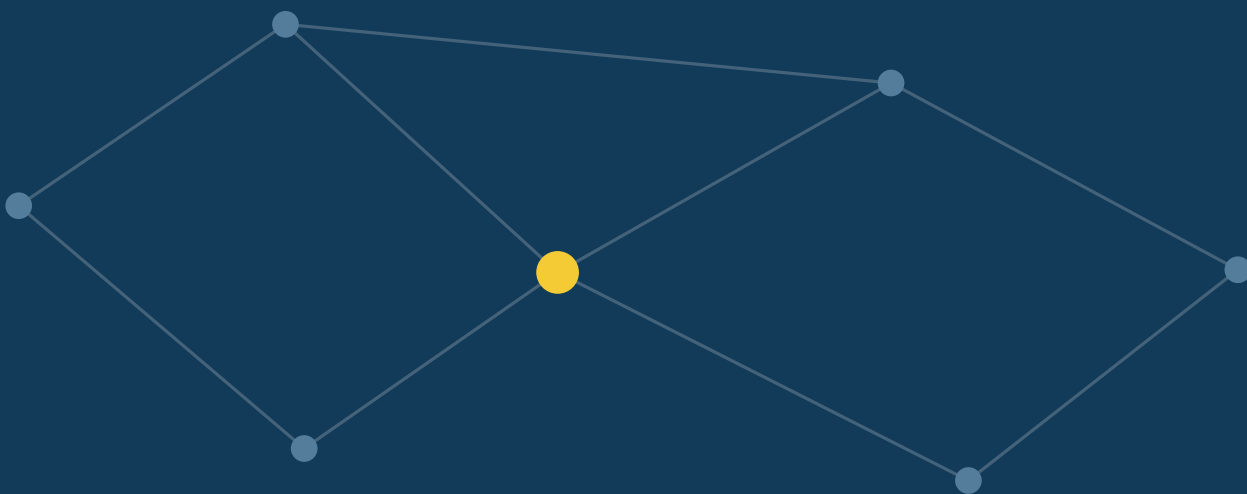

Звіт за результатами дослідження

«Оцінка спроможності та потреб організацій громадянського суспільства (ОГС) у цільових громадах»

Дніпропетровської, Закарпатської, Запорізької, Миколаївської, Полтавської, Сумської, Харківської, Херсонської, Чернігівської та Чернівецької областей»

Дослідження проведено Дослідницьким Бюро Соціологіст за сприяння Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) в Україні за фінансової підтримки Європейського Союзу, наданої в межах проєкту «EU4Recovery – Розширення можливостей громад в Україні» (EU4Recovery), та за фінансової підтримки Уряду Данії, Уряду Королівства Нідерландів.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	4
ВСТУП	5
МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	7
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	11
ЗАГАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	16
Вимір «організація»	17
Вимір «діяльність»	30
Вимір «відносини»	45
ПОТРЕБИ ОГС В УМОВАХ ЗМІН	55
БАЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ВІДНОВЛЕННЯ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД	59
Додаток 1. Методологія дослідження	
Додаток 2. Анкета	
Додаток 3. Гайд глибинних інтерв'ю та Гайд для фокусованих групових дискусій	

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

БО – благодійна організація

БФ – благодійний фонд

ВПО – внутрішньо переміщена особа

ГІ – глибинне інтерв'ю

ГО – громадська організація

ЗМІ – засоби масової інформації

ОВА – обласна військова адміністрація

ОГС – організації громадянського суспільства

ОДВ – орган державної влади

ОМС – орган місцевого самоврядування

ПРООН – Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй

ФГД – фокусована групова дискусія

ЦА – цільова аудиторія

ЦГ – цільова група/цільові групи

ЦНАП – центр надання адміністративних послуг

ВСТУП

Повномасштабне вторгнення в Україну призвело до значних людських жертв, безпрецедентного переміщення населення як всередині країни, так і до інших країн, а також до руйнування інфраструктури, згубного впливу на довкілля. Продовжують накопичуватися перешкоди у розвитку та просуванні країни до багатьох Цілей сталого розвитку, зокрема сталий розвиток міст та спільнот, мир та справедливість і партнерство заради стійкого розвитку.¹

В умовах затяжної війни суттєво зросла роль організацій громадянського суспільства (ОГС), рівень довіри громадян до них залишається дуже високим з початку повномасштабного вторгнення². Відтак ОГС виступають ключовими учасниками реагування на кризи (забезпечують базові потреби населення, сприяють соціальній згуртованості та посиленню участі громад у прийнятті рішень) та важливими акторами процесів відновлення та розвитку. Їхня діяльність є індикатором загальної стійкості суспільства у відповідь на зовнішні загрози.

Саме тому важливо здійснювати системну оцінку спроможності таких організацій — зокрема, стратегічної, фінансової, комунікаційної, здатності до партнерства, громадського представництва та управління людськими ресурсами, а також актуальних потреб ОГС у громадах. Така оцінка необхідна для кращого розуміння поточного стану та потенціалу місцевих громадських ініціатив, забезпечення ефективного планування і впровадження коротко- та довгострокових рішень, а також сприяння залученню громад до проєктів у сферах безпеки, відбудови та посилення соціальної єдності.

¹ Ukraine - Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4) : February 2022 - December 2024 (English). UNDP. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjYlbCJxYqNAXWLAxAlHfHQEhsQFnoECCIQAQ&url=https://www.undp.org/ukraine/publications/ukraine-fourth-rapid-damage-and-needs-assessment-rdna4-february-2022-december-2024-english&usg=AOvVaw0FhQvUBj13gt4RDdhusjA5&opi=89978449>.

² Trust in non-governmental organisations. URL: <https://scoreforpeace.org/en/ukraine/score/2023/9/map?row=tn-152-134>.

Станом на 2025 рік проведено ряд досліджень спроможності українських ОГС та їх ролі в підтриманні стійкості громадянського суспільства в умовах повномасштабної війни. Дослідження KMIC (2023) в рамках проекту USAID «Секторальна підтримка громадянського суспільства в Україні» було спрямовано на ОГС у сфері післявоєнної відбудови (їхніх потреб, пріоритетних напрямків, форматів підтримки)³. Фонд Східна Європа разом з компанією 4Service у межах проекту «Фенікс» представили «Дослідження проблем та потреб українського громадського сектору в умовах війни»⁴. Це дослідження охопило усю Україну та стосувалось оцінки потреб та проблем ОГС в умовах війни, а також місця та ролі організацій у процесі відбудови. Проект «Барометр ОГС: Орієнтир для сприятливого середовища та розширення можливостей ОГС» реалізовує ECNL разом зі своїми партнерами, зокрема Антикорупційним центром «Transparency International» у Вірменії, Інститутом громадянського суспільства в Грузії; Асоціацією «Promo-LEX» у Молдові та ICAP «Єднання» в Україні.⁵ Цей інструмент ґрунтується на оцінці вторинних даних і розроблений для підтримки регулярного й послідовного моніторингу та оцінки середовища, в якому працюють організації громадянського суспільства у країнах Східного партнерства (Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Молдова, Україна). Барометр складається з набору стандартів та показників у 11 різних сферах для вимірювання як законодавства, так і практики.

Дослідження «Оцінка спроможності та потреб організацій громадянського суспільства (ОГС) у цільових громадах» здійснено Дослідницьким бюро «Соціологіст» в рамках проекту ПРООН EU4Recovery – Розширення можливостей громад в Україні, посилення залучення громадян для покращення безпеки громади, зміцнення соціальної структури, підтримка стабільності та відновлення громад, які постраждали від війни. Специфікою даного дослідження є акцент на регіональному аспекті: фокус як на прифронтових, так й на приймаючих громадах **Дніпропетровської, Закарпатської, Запорізької, Миколаївської, Полтавської, Сумської, Харківської, Херсонської, Чернігівської та Чернівецької** областей. Дане дослідження може бути корисним для міжнародних організацій та донорів, українських донорських структур і безпосередньо для організацій громадянського суспільства України. Для проведення оцінки спроможності було розроблено **індекс спроможності ОГС в партнерських громадах**. Індикатори, що лягли в основу індексу, створені на основі моделі «трьох кіл» Чарльза Бакстона. Дослідження поєднує як кількісні (опитування), так і якісні (інтерв'ю, фокус групи) методи для всебічної оцінки.

³ Yashnyk M. RESEARCH OF RECOVERY INITIATIVES IN UKRAINE AND THE ROLE OF CIVIL SOCIETY IN RECOVERY PROCESSES: THE MAIN RESULTS OF A COMPREHENSIVE SOCIOLOGICAL RESEARCH CONDUCTED IN APRIL-MAY 2023. KIIS. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=eng&cat=reports&id=1268&page=7>.

⁴ Padalka H., Bikla O., Biloskurskyi A. Needs and Challenges of Civil Society Organisations in the Context of War. Kyiv : East Europe Foundation, 2023. 68 p. URL: https://drive.google.com/file/d/1dM9_0skvm6xkS6h6Jef1u6m-XJKCrCmy/view.

⁵ Барометр ОГС Орієнтир для сприятливого середовища та розширення можливостей. Київ : ICAP «Єднання», ECNL, 2024. 89 с. URL: https://api.home.ednannia.ua/upload/kch/25/03/11/CSO%20Meter%20Ukraine%202024_UKR.pdf.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основною **метою** проєкту «Оцінка спроможності та потреб організацій громадянського суспільства (ОГС) у цільових громадах **Дніпропетровської, Закарпатської, Запорізької, Миколаївської, Полтавської, Сумської, Харківської, Херсонської, Чернігівської та Чернівецької** областей» було проведення комплексної оцінки та структурованого аналітичного огляду ОГС, зареєстрованих та активних у 58 громадах-партнерах 10 областей, де ПРООН впроваджує та планує розширювати діяльність з відновлення, соціальної згуртованості та громадської безпеки. Основними завданнями дослідження є:

- **Визначення спроможності ОГС** – дослідити, як війна вплинула на роботу організацій, які навички або ресурси були найважливішими для їхньої діяльності в цей період, і які структурні зміни є необхідними для підвищення їхньої ефективності.
- **Аналіз потреб ОГС** – зрозуміти, які нагальні потреби виникають у ОГС у зв'язку з війною, як змінюються потреби їхніх бенефіціарів, і чи отримують ОГС достатню підтримку від місцевої влади, донорів та інших суб'єктів.
- **Оцінка впливу війни на діяльність ОГС та безпекові аспекти** – обговорити безпекові ризики та виклики, з якими стикаються організації, а також стратегії для адаптації діяльності у відповідь на ці загрози.
- **Вивчення мереж та партнерств** – дослідити, як ОГС формують партнерські мережі та співпрацюють з іншими організаціями та донорами, а також визначити, які форми співпраці ще не реалізовані, але можуть бути необхідними для досягнення цілей.

Визначені теми досліджувались з акцентом на ОГС, що працюють з такими групами бенефіціарів, як ветерани та ветеранки, жінки, діти та молодь, внутрішньо переміщені особи.

Задля досягнення мети та завдань дослідження були використані як **кількісні** (опитування), так і **якісні** (глибинні інтерв'ю, фокус групи) методи.

Розроблена методологія оцінки спроможності ОГС базується на моделі «трьох кіл» Чарльза Бакстона. Також у процесі роботи над інструментарієм було вивчено і враховано досвід інструментів оцінювання спроможності організацій громадянського суспільства, зокрема Оцінка організаційного потенціалу (Organizational Capacity Assessment, OCA)⁶, Сітка оцінки потенціалу McKinsey (McKinsey Capacity Assessment Grid)⁷, Соціальна рентабельність інвестицій (Social Return on Investment, SROI)⁸ тощо.

⁶ APPENDIX: CAPACITY ASSESSMENT GRID. University of Connecticut. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjUjcXluKCNAxWuQvEDHbYLMUIQFnoECAYQAQ&url=https://huskysport.uconn.edu/wp-content/uploads/sites/728/2014/07/Self-Assessment.pdf&usg=AOvVaw0GRgQ0wouEcd_VvW_cm07L&opi=89978449.

⁷ Pact's Organizational Capacity Assessment handbook / J. B. Cooney et al. 2012. 27 p. URL: <https://www.pactworld.org/library/pacts-organizational-capacity-assessment-handbook>.

⁸ Social return on investment: Accounting for value in the context of implementing Health 2020 and the 2030 Agenda for Sustainable Development / C. Hamelmann et al. WHO. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiE_KfXuaCNAxXDSPEDHUy0IVUQFnoECDcQAQ&url=https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/340348/WHO-EURO-2017-2240-41995-57722-eng.pdf&usg=AOvVaw1Fa9Y4sKECpSf2cQ_7S4xS&opi=89978449.

У рамках моделі Чарльза Бакстона в оцінці потенціалу спроможності ГО виділяються та оцінюються три різні аспекти: «Організація», «Діяльність» та «Відносини».

Організація (Structure) у моделі Бакстона — це внутрішня структура та управління організацією. Тут розглядається, чи є організація добре організованою і чи має вона необхідні ресурси та механізми для виконання своїх завдань.

Діяльність (Activity) в моделі Бакстона більш чітко відповідає на питання про те, як організація реалізує свої проєкти, програми і чи здатна вона ефективно виконувати свою місію. Важливу роль відіграє здатність організації забезпечувати ресурси та ефективно їх використовувати для досягнення результатів.

Відносини (Relationships) в моделі Бакстона оцінюють, як організація взаємодіє зі своїми партнерами, донорами, клієнтами та іншими стейкхолдерами. Важливим аспектом є здатність організації будувати і підтримувати мережу партнерств, взаємодіяти з громадою та залучати її до своєї діяльності.

На основі моделі Чарльза Бакстона було виділено індикатори, що були покладені в основу анкетного опитування, і в подальшому були поглиблено вивчені в якісній частині дослідження – інтерв'ю та фокусованих групових дискусіях з представниками ОГС.

Індикатори, визначені на основі скринінгової моделі «трьох кіл»

№	Індикатори
Організація	
1.	Стаж роботи організації / час активного існування організації
2.	Людський капітал організації (штат постійних працівників, залучення волонтерів, навчання персоналу) у 2022-2024 роках
3.	Активність організації в соціальних медіа (кількість медіа, частота оновлення інформації, зворотний зв'язок)
4.	Визначеність ключової аудиторії організації
5.	Визначеність основних цільових груп (бенефіціарів)
Діяльність	
6.	Наявність місії / мети організації, щодо якої обізнані працівники
7.	Масштаб діяльності
8.	Визначеність ключової діяльності організації
9.	Визначеність пріоритетних напрямків роботи з цільовими групами у 2022-2024 роках
10.	Джерела фінансування організації
11.	Кількість проєктів за 2022-2024 рр.
12.	Наявність проєктів міжнародних донорів у 2022-2024 рр.
13.	Наявність проєктів, спрямованих на жінок, молодь, ветеранів/-ок та інші вразливі групи у 2022-2024 рр.
14.	Участь організації у проєктах відновлення
Відносини	
15.	Співпраця (партнерство) з донорськими організаціями, іноземними інституціями, міжнародними організаціями у 2022-2024 роках
16.	Співпраця з іншими ОГС / участь в асоціаціях, коаліціях, об'єднаннях з іншими ОГС у 2022-2024 роках
17.	Співпраця (партнерство) з органами державної влади
18.	Участь організації в консультативно-дорадчих органах (громадські ради, робочі групи, комісії)

№	Індикатори
19.	Співпраця (партнерство) з приватним сектором, бізнесом
20.	Взаємодія з освітніми, медичними, культурними закладами
21.	Взаємодія зі ЗМІ

Індикатори лягли в основу анкети для кількісної оцінки спроможності ОГС, а також при розрахуванні інтегрального показника - **індексу спроможності ОГС в партнерських громадах**.

На першому етапі дослідження завдяки консолідованому збору інформації з відкритих джерел (Мінюст, база даних Дія, на порталах Vkursi pro, You Control, Clarity-project та пошуку в мережі Internet) була сформована база з 10000+ ОГС в партнерських громадах. Після декількох етапів очищення даних було ідентифіковано 4116 унікальних номерів ОГС. Методологія дослідження передбачала суцільне опитування ОГС за сформованою базою, тобто дані фактично зібрано методом основного масиву. **В анкетному опитуванні взяли участь 638** представників громадського сектору досліджуваних громад. Опитування проводилося методом CATI (Computer-Assisted Telephone Interviewing) на платформі LEMUR.

На якісному етапі дослідження проведено **43 глибинних інтерв'ю** з представниками ОГС в партнерських громадах 10 областей. Більше ніж 70% інтерв'ю було проведено з організаціями, що працюють з молоддю, жінками та/або ветеранами/-ками (37 з 43 інтерв'ю).

Також проведено **5 фокусованих групових дискусій**, 3 ФГД – окремо з представниками ОГС приймаючих громад, 2 ФГД – окремо з представниками ОГС прифронтових громад. Загальна кількість учасників ФГД - 34.

Загальна кількість представників організацій громадянського суспільства, які взяли участь у дослідженні - 715.

Терміни реалізації дослідження: **жовтень 2024 року - лютий 2025 року**.

Повний опис методології дослідження, гайди інтерв'ю, фокус-груп і анкета представлені в Додатках 1, 2, 3 та 4 за QR-code.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Основною потребою ОГС в партнерських громадах залишається фінансування – більшість опитаних організацій називають його ключовим фактором розвитку. Наразі фінансування є переважно незначним за обсягом та нерегулярним, що негативно впливає на організаційну спроможність організацій. **Важливо, аби серед ОГС було розуміння механізмів пошуку стабільних та диверсифікованих джерел фінансування, які б забезпечували сталість ініціатив, розвиток громадської безпеки та професійну інтеграцію вразливих категорій населення.**
2. **Представникам ОГС потрібне навчання та психологічна підтримка.** Половина опитаних ОГС зазначили, що їх персонал не проходив навчання або підвищення кваліфікації за останні 3 роки, більше половини опитаних ОГС відчують потребу в додатковому навчанні персоналу. Водночас, надмірне навантаження, як фізичне, так і психологічне, призводять до відкладання участі у навчальних заходах «до кращих часів».
3. **Важливим є залучення громадських організацій до процесів відновлення, і передусім комунікація спільного бачення, що саме розуміється під відновленням і якою є його специфіка для кожного регіону.** Наразі серед представників ОГС немає спільного розуміння того, що таке відновлення, та чим воно відрізняється від відбудови. Хоча більшість респондентів з ОГС у партнерських громадах вказали, що вже беруть участь у проєктах відновлення та планують продовжувати це робити у післявоєнний період, проте вони не визначають ці проєкти як свою цільову діяльність.

Загальний стан сектору

- Розроблений в рамках дослідження індекс⁹ спроможності ОГС в партнерських громадах продемонстрував, що загальний середній показник спроможності по всіх партнерських громадах досліджуваних областей дорівнює 5,4 бали (з 10 можливих), тобто трохи вище середнього. Висновок, який можна зробити на базі математичного аналізу індексу в різних розрізах показує, що ОГС в досліджуваних громадах 10 областей є системою, яка знаходиться в стані активного розвитку та зростання, і має потенціал підвищення спроможності. Розроблена система моніторингу спроможності ОГС може бути використана для подальших досліджень цієї тематики.
- Формування бази ОГС в 58 громадах (10 областях), задіяних в проєкті, продемонструвало, що велика кількість організацій виникла в 2023-2024 роках як

⁹ Індекс спроможності ОГС складається з 20 показників, які скомпоновані в 3 групи — "організація", "діяльність", "відносини". За способом розрахунку — це сумарний індекс, який має значення від 0 балів (відсутність спроможності) до 51 балу (максимальна спроможність: 17 балів за кожну групу показників). У фінальному вигляді для зручного сприйняття індекс перетворено в шкалу зі значеннями від 0 балів (відсутність спроможності) до 10 балів (максимально можлива спроможність). Більш детально про індекс можна дізнатися за посиланням QR-code у розділі Методологія.

реакція на виклики для суспільства. Зі збільшенням тривалості роботи організацій підвищується їх загальна організаційна спроможність (залученість до навчання, наявність чітко сформульованої загальновідомої мети, налагодженість взаємодії зі стейкхолдерами, загальна залученість у діяльність тощо). Відповідно, під час повномасштабного вторгнення виникло багато організацій, які потребують підсилення власної спроможності.

- Частина ОГС (18%), що взяли участь в дослідженні, вказали, що не реалізували жодного проєкту під час повномасштабного вторгнення. Досвід учасників інтерв'ю та фокус-груп демонструє, що локальним організаціям, особливо новоствореним, дуже важко отримати грант, адже їм бракує не тільки відповідних навичок, але і історії здійснення проєктів, яка також враховується донорами при розгляді заявок.
- Міграція суттєво вплинула на роботу громадського сектору. З одного боку, часто організації громадянського суспільства працюють лише силами декількох людей, що залишилися (в організації або в Україні), тобто актуальною є нестача кадрів. З іншого, внутрішнє переміщення працює і на підвищення спроможності ОГС. Різний досвід людей з інших регіонів та з інших ОГС підсилює регіональні організації. Типовою є ситуація, що люди з тимчасово окупованих територій вбудовуються в систему ОГС в приймаючій громаді та приносять свій досвід і бачення.
- Жінки та діти виходять на перший план уваги ОГС із об'єктивних причин воєнного часу. Учасники дослідження кажуть про настання часу «жіночого лідерства». Жінки стають не тільки важливою цільовою групою, але набирають більшої суб'єктності.
- Різниця у кількості ОГС в обласних центрах / містах / селах – дуже велика, часто непропорційна кількості населення. Переважно зареєстровані організації громадянського суспільства зосереджені в обласних центрах. Частина ОГС, що зареєстровані в обласному центрі, працюють на рівні громад. Громади мають сильні відмінності у кількості зареєстрованих організацій — є громади з невеликою кількістю організацій (до 20-ти), інші мають десятки і навіть сотні організацій.
- На активність ОГС в громадах впливає також і інфраструктурна складова - те, що громадська активність зосереджена у центрах громад, а чим далі від центру - тим менше активних організацій, часто пов'язано і з проблемами з транспортною та дорожньою ситуацією, яка ускладнює доступ у віддалені громади і, відповідно, розвиток громадської активності. Це може ставати поштовхом для виникнення місцевих ініціативних груп, але спроможність їх все одно буде обмежена.
- Представники ОГС вказують, що критично важливою є підтримка будь-яких активностей та ініціативних груп, тому що *«всі ГО починалися з ініціативних людей»*.
- Більшість представників ОГС, що взяли участь в дослідженні, відчують, що їхня діяльність сприяє підвищенню згуртованості в їхній громаді.
- Для багатьох організацій самоцінністю є відчуття, що вони в принципі існують, тобто стійкість до викликів війни. Часто під час інтерв'ю звучала фраза *«наше найбільше досягнення - що ми є»* (особливо серед новостворених організацій).

Безпека

- Учасники дослідження з партнерських громад вказують, що процеси суттєво сповільнюються через безпекові виклики, *«якщо виконувати все, що пишуть, діяльність можна зупинити»*. Організації намагаються адаптуватися до безпекових протоколів, а також частково адаптувати їх під необхідність реалізовувати свої проекти. Так, наприклад, заходи одразу планують в укритті, або частково ігнорують безпекову складову, якщо не вважають її критичною. Тож, важливим є як коригування та періодичне оновлення протоколів безпеки, так і навчання роботі в різних безпекових умовах без суттєвої втрати її ефективності. Що призводить до необхідності плідної співпраці з силами цивільного захисту.
- Безпекові ризики також залишаються важливим викликом для роботи ОГС у прифронтових регіонах. Волонтери та працівники ОГС потребують кращого захисту, включаючи страхування, засоби індивідуальної безпеки та навчання з реагування на надзвичайні ситуації.

Мережування

- Учасники дослідження зазначають, що значний ріст згуртованості між ОГС відбувся після початку повномасштабної війни. Вона виявляється як у взаємодопомозі, спільних проєктах, так і в перенаправленні запитів між організаціями.
- Більшість організацій мають плідні зв'язки з колегами як у межах області, так і на національному та міжнародному рівнях. Спільні проєкти вважаються найкращим способом підвищення ефективності діяльності та згуртованості. Проте кооперація часто здійснюється неформально, без офіційного оформлення. Організації, що не об'єднані офіційними структурами, ризикують бути непоміченими міжнародними донорами. **Багато ОГС прагнуть налагодити партнерства з бізнесом та державними структурами, але ці зв'язки поки недостатньо розвинені. Серед ключових проблем - слабка комунікація з донорами, які могли б стати стабільним джерелом підтримки.**
- Частина учасників дослідження (наприклад, в партнерських громадах Харківської, Полтавської та Дніпропетровської областей) вказують, що при місцевій владі працюють ГО, які дотичні до впровадження проєктів більше і частіше, ніж інші, і це викликає певне напруження. Проте розвиток ОГС в інших країнах показує, що така співпраця логічно виникає та має свій потенціал і значення для сталого розвитку. Наявність контактів з ОГС дозволяє владі бути більш гнучкою у взаємодії із населенням та міжнародними партнерами. З іншого боку, є чимало проєктів, де не підтримують ті ГО, що афілійовані із владою. Вкрай важлива комунікація щодо цієї теми для того, щоби розширити співпрацю ОГС та влади, а також тримати баланс справедливої та обґрунтованої участі. Тим більше, що приблизно чверть представників опитаних ОГС в партнерських громадах зазначають, що прагнуть більшої співпраці як на рівні центральної влади, профільних міністерств, так і на рівні ОМС.

Цільові групи та сфери діяльності

- Гуманітарна допомога поступово поступається місцем довгостроковим ініціативам. Зростає попит на програми реабілітації ветеранів/-ок, підтримки їхніх сімей, допомоги молоді та розвитку громади загалом.

- Роботи з дітьми стало більше, ніж до повномасштабного вторгнення, проте недостатність активностей в цьому полі все ще дуже помітна. Представники ОГС партнерських громад Закарпатської, Дніпропетровської, Сумської, Чернівецької та Полтавської областей вказували на фокус-групах, що катастрофічно не вистачає проєктів, заходів, просторів для роботи з молоддю та дітьми, як освітніх, так і дозвілєвих. А експерти з партнерських громад Чернігівської області наголошували також на тому, що в прифронтові громади, де мало населення, *«погано йдуть донори»*: по-перше, через протоколи безпеки, по-друге, через орієнтованість на кількісні показники, яких неможливо досягти в сільській місцевості. Тобто, потреба у проєктах для дітей і молоді дуже гостра.
- Існує два зустрічні потоки в темі роботи з ветеранами/-нками, військовими та членами їхніх сімей. З одного боку, є гострий запит від ветеранів/-ок, членів їхніх сімей, сімей військових, щодо покращення та створення сервісів, які б допомогли в адаптації ветеранів/-ок, психосоціальної підтримці сімей. Цей запит наростає в кожній громаді. Спостерігається потужний зріст низової ініціативи від самих груп, які створюють нові ОГС та облаштовують мережі взаємодопомоги. З іншого боку – зі сторони місцевої влади та міжнародних проєктів йде пропозиція по підтримці проєктів для ветеранів/-нок, членів їхніх сімей, сімей загиблих. І важливо, щоб ці потоки зустрілися, щоби підтримка покрила ті різноманітні запити, які виникають.
- Щодо ветеранів/-нок, які отримали інвалідність внаслідок бойових дій – це окрема категорія, і потребує роботи мультидисциплінарних команд та обґрунтованих досвідом і сучасними напрацюваннями підходів.
- Серед учасників дослідження є розуміння, що треба працювати також з дружинами військовослужбовців та ветеранів, бо жінки потребують підтримки, адже беруть на себе основну турботу про чоловіків в разі їх поранення, і в цілому на них зараз лягає більша відповідальність за сім'ї.
- З початком повномасштабного вторгнення типовою була ситуація, коли організації розширили свою діяльність, і займалися багатьма напрямками та цільовими групами одночасно, реагуючи на запити. Тобто організації, які до цього спеціалізувалися на організаційному розвитку і навчанні/ на формуванні ОСББ/ проблемах екології тощо почали займаються всім і одразу – волонтерською допомогою, тренінгами, енергобезпекою, активностями для дітей, допомогою ветеранам/-кам і їх сім'ям і тд. Тобто організації орієнтувалися не лише на свою специфіку та досвід, а в більшій мірі на потреби громади, а також на проєкти допомоги, які надходили від міжнародних партнерів.
- Організації переважно не змінюють свою основну ЦА та напрямки діяльності, а залучають нові цільові групи, урізноманітнюють свою діяльність, реагуючи на поточні виклики. Це часто призводить до перенавантаження представників ОГС та їх вигорання.
- Зараз спостерігається тенденція, що організації, які почали працювати до 2022 року, і переформатовувалися у відповідь на виклики війни, повертаються до своєї специфіки роботи.

Регіональна специфіка

- Крім загальнонаціонального контексту, є певні особливості ситуації в областях, які впливають та розвиток громадського сектору громад, також статус приймаючої / прифронтової громади визначає задачі та виклики, що стоять перед ОГС громад.
- Учасники дослідження, що представляють ОГС з громад Заходу України, зазначали, що відчувають певні тенденції по зменшенню присутності донорів та програм підтримки, та перехід на Схід та Південь, що викликає відчуття напруги.
- У партнерських громадах Чернівецької області учасники фокус-групи зазначають про три активні напрямки розвитку ОГС. А саме: жінки і молодь з акцентом на економічну грамотність і соціальне підприємництво, ВПО - це сектор (в якому розвивається співпраця місцевої влади та ОГС), а також ветерани/-нки та члени сімей військових, ветеранів/-нок та загиблих.
- У партнерських громадах Миколаївської області громадські організації активно долучилися до проєктів, пов'язаних із забезпеченням безпеки громад. Зокрема, ГО співпрацюють із ДСНС та поліцією у створенні поліцейських станцій, мобільних пожежних команд і модернізації систем оповіщення. Унікальним напрямком є розробка ініціатив у сфері підводного розмінування, що є критично важливим для регіону, який має великі акваторії та портову інфраструктуру.
- В партнерських громадах Харківської області виникли нові організації у відповідь на воєнні виклики, деякі зникли, а вже існуючі трансформували свою діяльність, зосередившись на гуманітарній допомозі, евакуації мешканців з прифронтових територій та відновленні інфраструктури. Лише частина ОГС у партнерських громадах Харківської області змогла реалізувати проєкти за останні три роки, і більшість покладається на благодійні внески та волонтерів. Новостворені ОГС мають особливо складний доступ до грантів через відсутність досвіду та усталеної репутації, що зменшує їхню можливість ефективно залучати фінансування та розширювати свою діяльність.
- Важливою специфікою партнерських громад Запорізької області є те, що вони водночас є і прифронтовими, і приймаючими, а дуже велика частка ВПО до місцевого населення зумовлює пріоритети громадського сектору. Він орієнтований передовсім на гуманітарну та психологічну допомогу, а також на різноманітні освітні проєкти (оскільки поява дітей з інших регіонів збільшила навантаження на систему освіти).
- У Херсонську область після звільнення (а особливо після катастрофи на Каховській ГЕС) зайшли міжнародні організації, з ними в партнерських громадах, як правило, працюють обласні та загальнонаціональні ОГС. Це допомагає регіону (і громадському сектору), але створює напруженість між ними та локальними ГО.
- В дослідженні були ідентифіковані громади, в яких на момент проведення оцінки відсутні активні зареєстровані ОГС - це Кочубеївська, Станіславська та Високопільська ТГ Херсонської області. Натомість, існує низка ініціативних груп (не зареєстрованих як ГО), які отримують гранти на реалізацію проєктів в регіоні.

ЗАГАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Оцінка ОГС партнерських громад здійснювалась за трьома аспектами, а саме організація, діяльність та відносини. Також окремим важливим аспектом стало бачення ОГС своєї ролі у процесах віднолення та сталого розвитку громад.

На кількісному етапі для досягнення мети було проведено опитування серед керівництва та працівників ОГС. Здебільшого у опитуванні взяли участь керівник(-ці)/ідеолог(-ині)/засновник(-ці) ОГС – 89%.

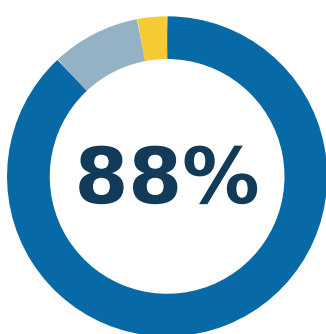
Роль в організації (%)

Q. "Яка Ваша роль в організації / ГО / БФ?"

Base: усі опитані — 638

Типи організацій (%)

Переважно респонденти були представниками(-ницями) громадських організацій (88%), серед благодійних організацій участь взяло 9%, громадських спілок – 3%.

- 88 громадська організація
- 9 благодійна організація
- 3 громадська спілка

Q. "Ваша організація — це...?"

Base: усі опитані — 638

Вимір «організація»

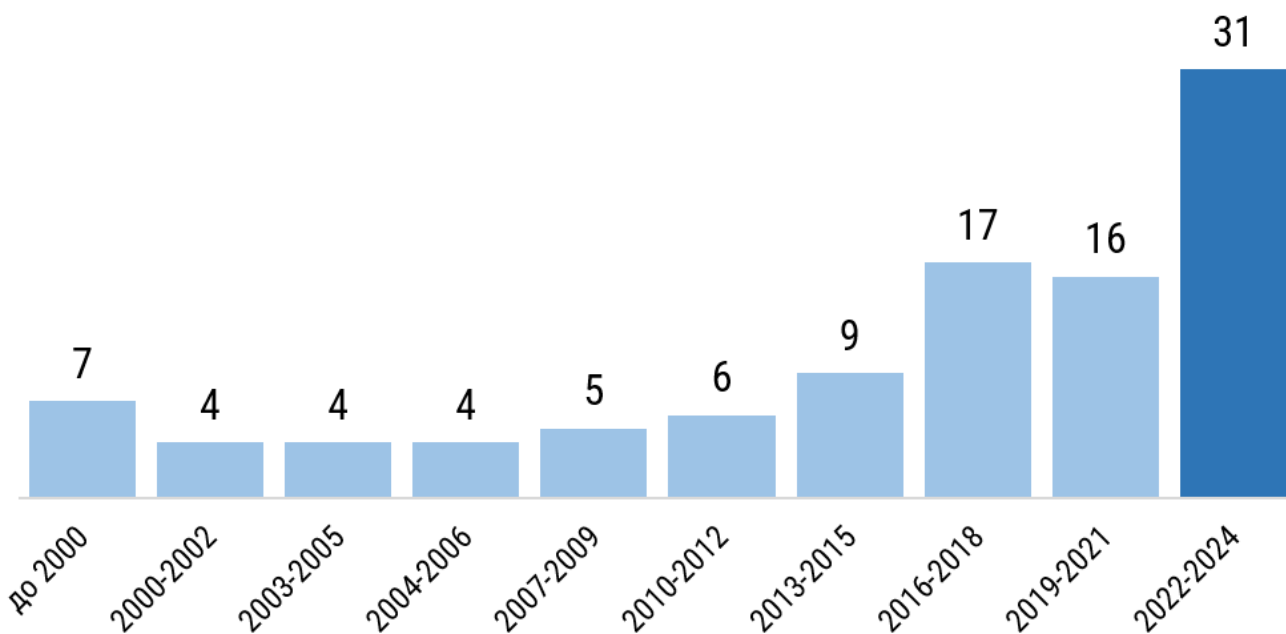
Першим виміром в рамках оцінки спроможності стала категорія **«Організація»**, яка включає наявність у організації певного стажу роботи, важливим є людський капітал організації, а також система навчання та розвитку персоналу. Оцінюється також рівень активності організації в соціальних медіа. Крім того, важливим є чітке визначення ключової аудиторії організації та цільових груп (бенефіціарів), на яких спрямована її діяльність.

Найбільша частка опитаних організацій (31%) були засновані у 2022-2024 році, також значна частина мають такі роки заснування, як 2016-2018 (17%) і 2019-2021 (16%). Відповідно, повномасштабне вторгнення вплинуло на активізацію створення нових ОГС.

Рік створення (заснування) організації (%)

Q. "У якому році була створена (zareєстрована) ваша організація?"

Base: усі опитані — 638

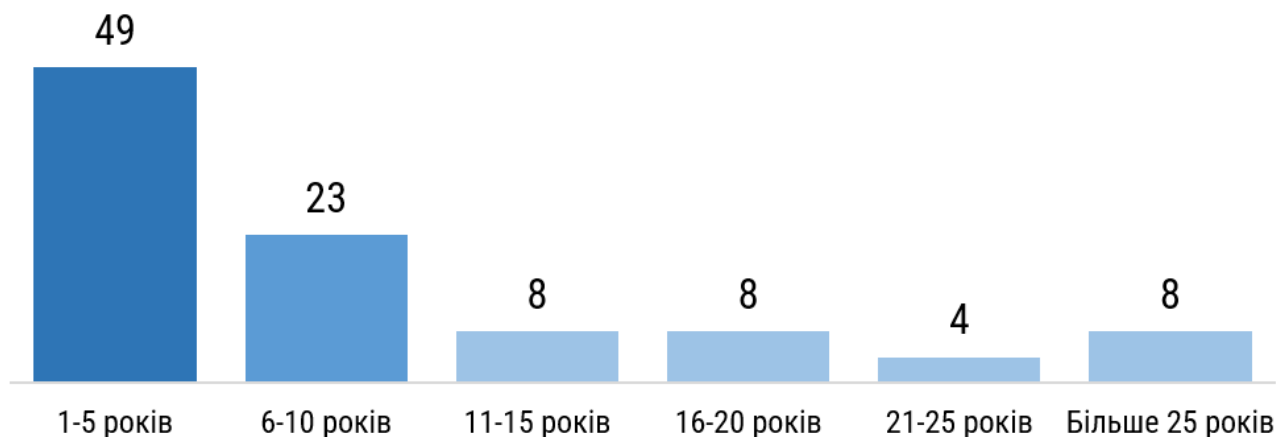

Стаж активної роботи опитаних організацій переважно складав 1-5 років (49%) або 6-10 років (23%).

Стаж активної роботи організації (%)

Q. "Скільки років ваша організація активно працює?"

Base: усі опитані — 638

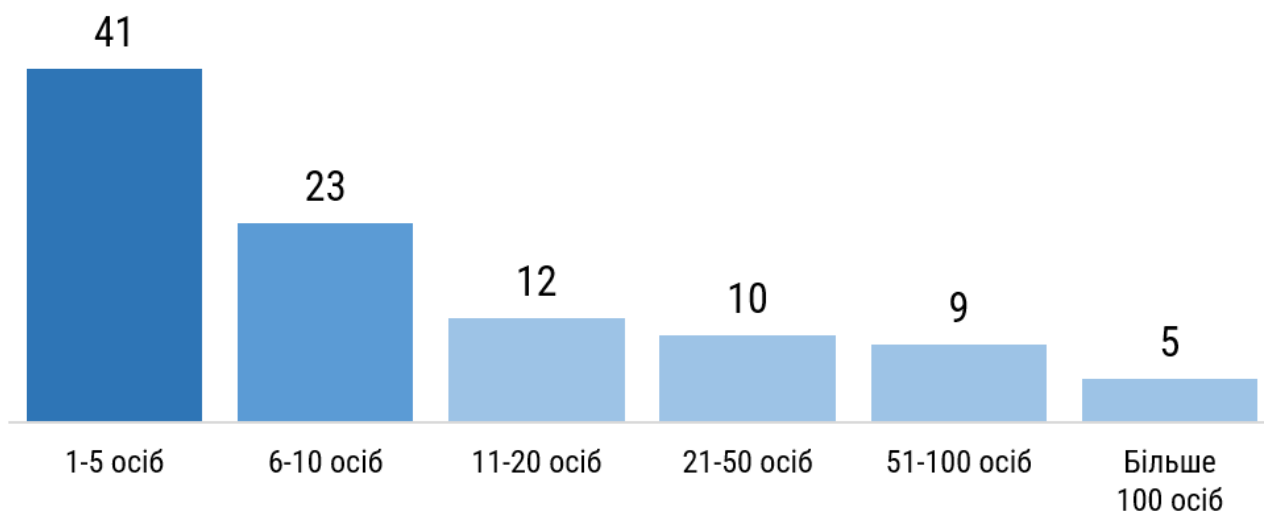
“ В громаді більше зареєстровано більше 100 громадських організацій, з цих 100 організацій працюють реально порядка 30 організацій, з цих 30 організацій активно і постійно працюють десь менше десятка... (Полтавська область, ЦГ: молодь, ветерани, ФГД)

Штат організацій здебільшого налічує 1-5 осіб (41%) або 6-10 осіб (23%). Найменш розповсюдженими виявились організації зі штатом 100 осіб та більше (5%).

Штат організації (%)

Q. "Скільки загалом осіб працює (як офіційно, так і неофіційно) у вашій організації?"

Base: усі опитані — 638

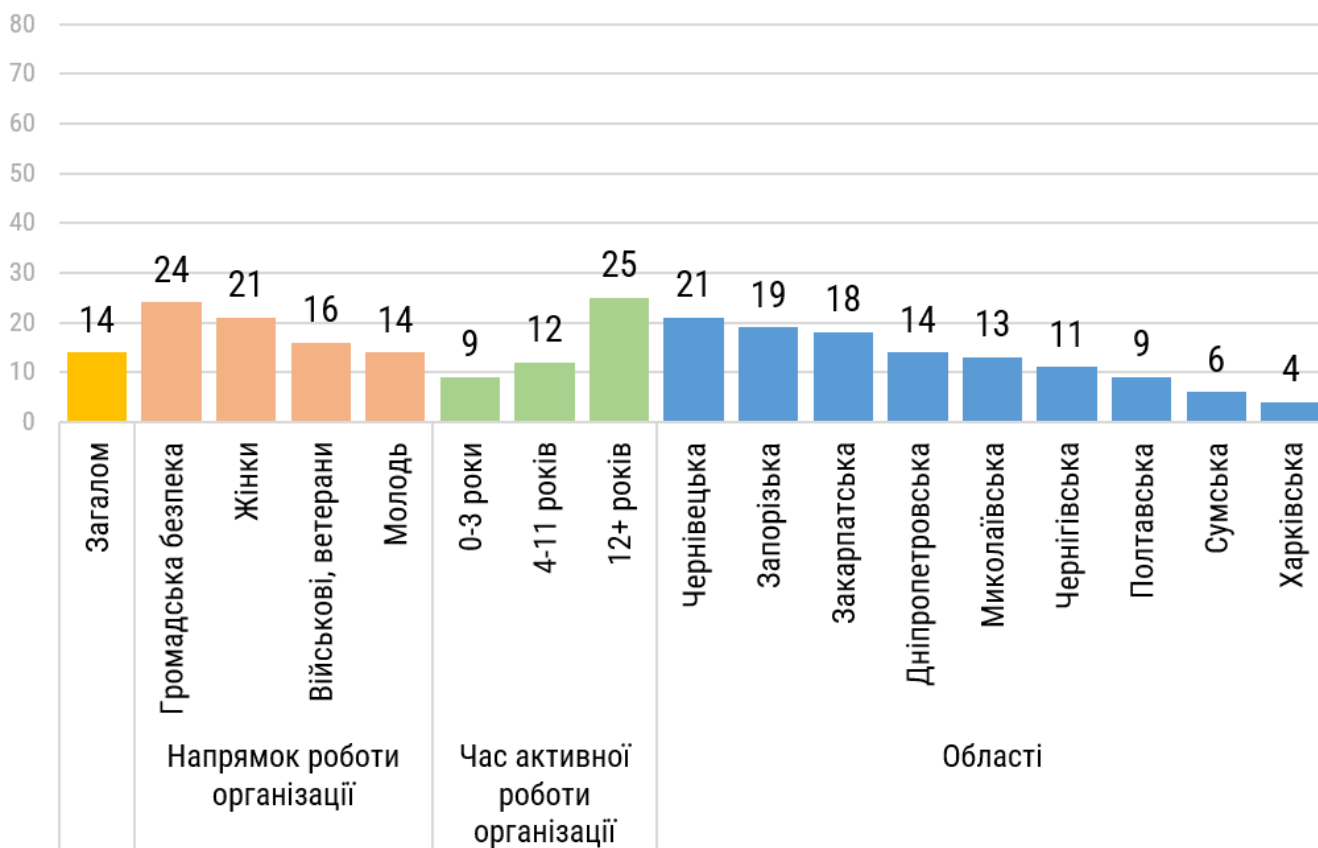
Опитані ОГС переважно не мають оплачуваних працівників. Зі збільшенням часу активної роботи організації збільшується й відсоток тих, хто наймає оплачуваних працівників (0-3 роки – 9%, 4-11 років – 12% і 12+ років – 25%). Більшою мірою за середній показник по країні оплачують роботу персоналу ОГС у Чернівецькій (21%), Запорізькій (21%), Закарпатській (18%) областях. Дніпропетровська область знаходиться на середньому

рівні (14%). У Миколаївській (13%), Чернігівській (11%), Полтавській (9%), Сумській (6%) та Харківській (4%) показних оплачуваних працівників у ОГС нижчий за середній.

Чи є в вашій організації штат працівників (оплачуваний персонал)?(%)

Q. "Чи залучає ваша організація до своєї діяльності волонтерів?"

Base: усі опитані — 638

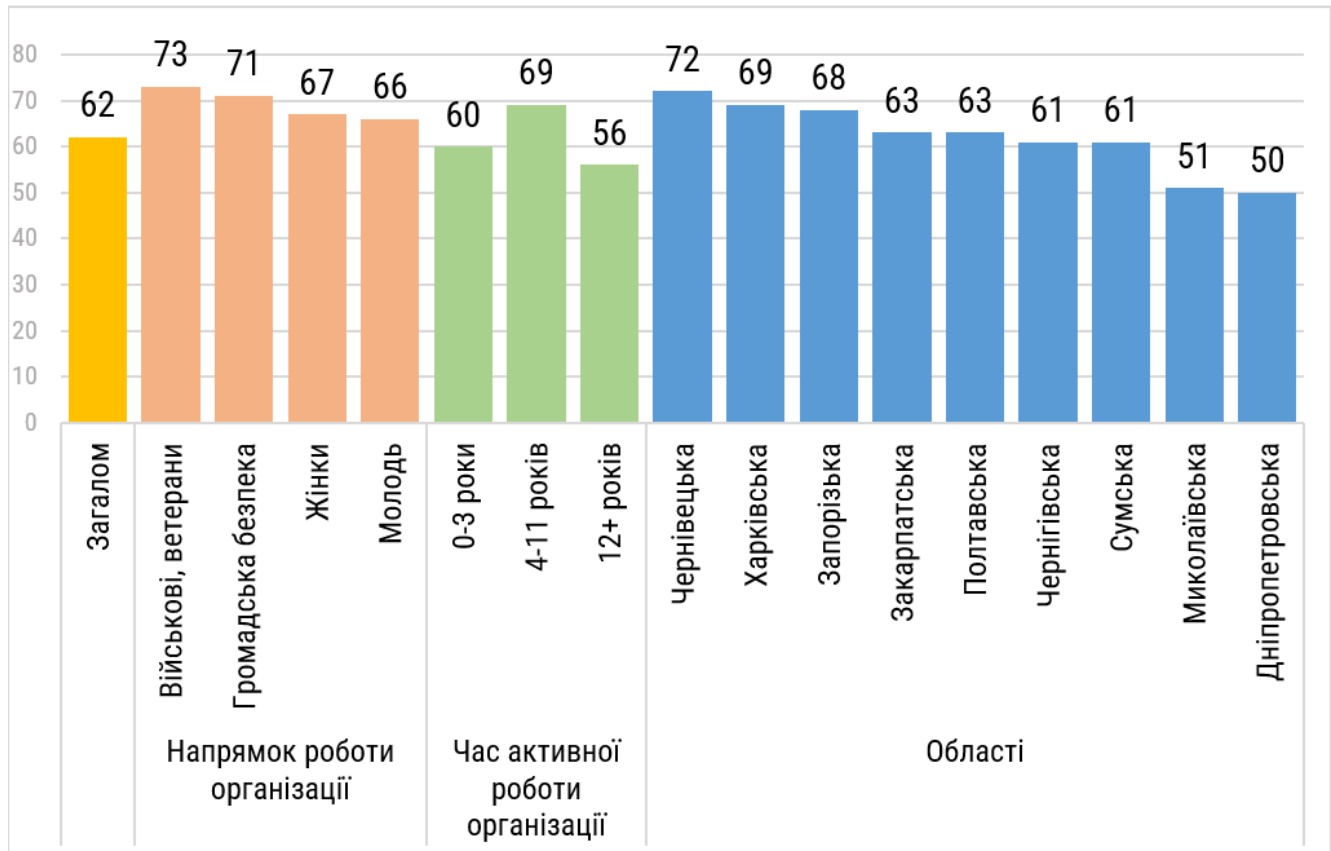

Волонтерів у своїй роботі опитані ОГС залучають досить часто (в середньому 62% відповіли ствердно на це питання). Усі організації, що працюють з цільовими групами, залучають волонтерів частіше середнього: ОГС, що працюють з військовими, ветеранами (73%), громадською безпекою (71%), жінками (67%), молоддю (66%). Залучення волонтерів найчастіше відбувається серед організацій, що активно працюють 4-11 років (69%). У Чернівецькій (72%), Харківській (69%), Запорізькій (68%), Закарпатській та Полтавській (63%) областях залучають волонтерів частіше, тоді як у Чернігівській (61%), Сумській (61%), Миколаївській (51%) та Дніпропетровській (50%) рідше ніж в середньому.

Залучення волонтерів (%)

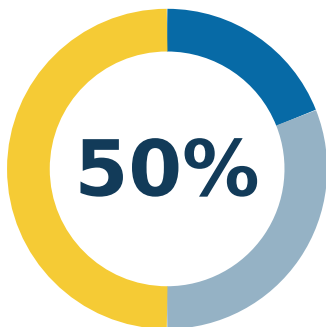
Q. "Чи залучає ваша організація до своєї діяльності волонтерів?"

Base: усі опитані — 638

“ Так, у нас все на волонтерських. Якщо у нас є можливість, наприклад, як у рамках якогось проєкту, що дозволяє заплатити, наприклад, бухгалтеру, він закладає нам фінансування, на оплату праці бухгалтера, і бухгалтер отримує, є такі проєкти, у нас половина такі проєкти, що взагалі без такої фінансової підтримки, тому так волонтерство. (Сумська область, ЦГ: ВПО, молодь, ветерани, ГІ)

Проходження персоналом організацій навчання / підвищення кваліфікації за останні 3 роки (%)

Половина опитаних ОГС зазначили, що їх персонал не проходив навчання або підвищення кваліфікації за останні 3 роки. Приблизно третина (31%) вказали, що проводилися окремі навчальні заходи, і лише п'ята частина (19%) – що регулярно відбувається навчання.

- **19** Так, регулярно відбувається навчання
- **31** Так, проводились окремі навчальні заходи (курси, тренінги)
- **50** Ні, такого не було

Q. "Чи відбувалось навчання або підвищення кваліфікації для персоналу вашої організації за останні 3 роки (2022–2024)?"

Base: усі опитані — 638

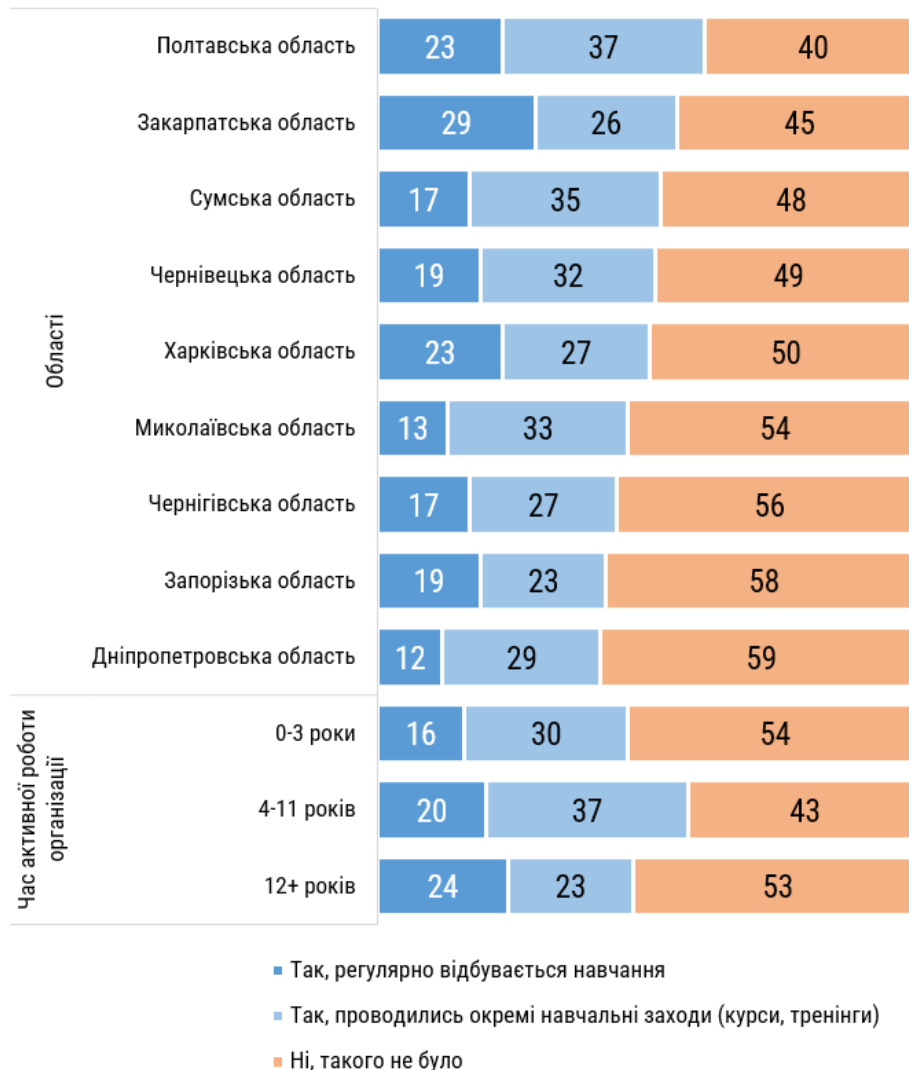
“ Під час війни ми додали нові розділи у навчання, зокрема по особистій безпеці, медичній допомозі та інші, щоб відповідати на нові виклики. У цілому, кардинальних змін у нашій діяльності не було, але ми постійно коригуємо проекти відповідно до ситуації. (Полтавська область, ЦГ: молодь, ВПО, ГІ)

Найчастіше серед партнерських громад досліджуваних областей регулярні чи періодичні навчання проводили ОГС Полтавської (60%), Закарпатської (55%) та Сумської (52%) областей, найрідше – Запорізької (42%) та Дніпропетровської (41%) областей. Окремі навчальні заходи частіше проводять організації, що активно працюють 4-11 років (37%), тоді як регулярне навчання працівників частіше впроваджують ОГС, що мають час активної роботи організації 12+ років.

Проходження персоналом організацій навчання / підвищення кваліфікації за останні 3 роки (%)

Q. "Чи відбувалось навчання або підвищення кваліфікації для персоналу вашої організації за останні 3 роки (2022–2024)?"

Base: усі опитані — 638

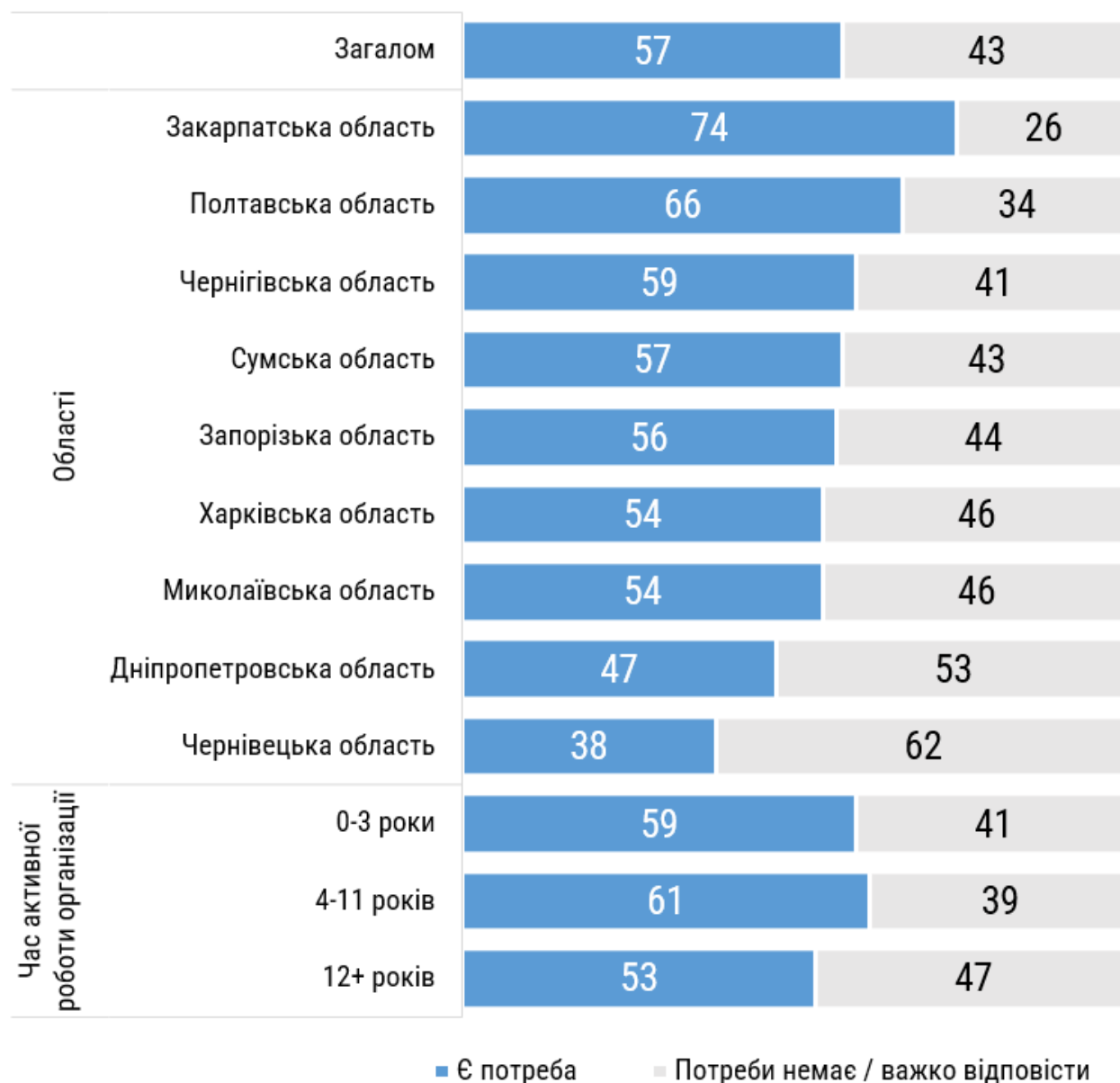

Зважаючи на нестачу навчання персоналу організацій за останні три роки, більше половини опитаних ОГС відчувають потребу в додатковому навчанні персоналу. Найбільше про це вказували працівники ОГС Закарпатської (74%), Полтавської (66%), Чернігівської (59%), Сумської (57%), Запорізької (56%), Харківської та Миколаївської (54%) областей, що активно працюють 0-3 (59%) або 4-11 (61%) років. Найменше потребу у додатковому навчанні відчувають ОГС Чернівецької області (38%), хоча у цій області регулярне навчання ОГС не є найбільш розповсюдженим.

Потреба в додатковому навчанні персоналу організацій (%)

Q. "Чи існує потреба в навчанні персоналу вашої організації?"

Base: усі опитані — 638

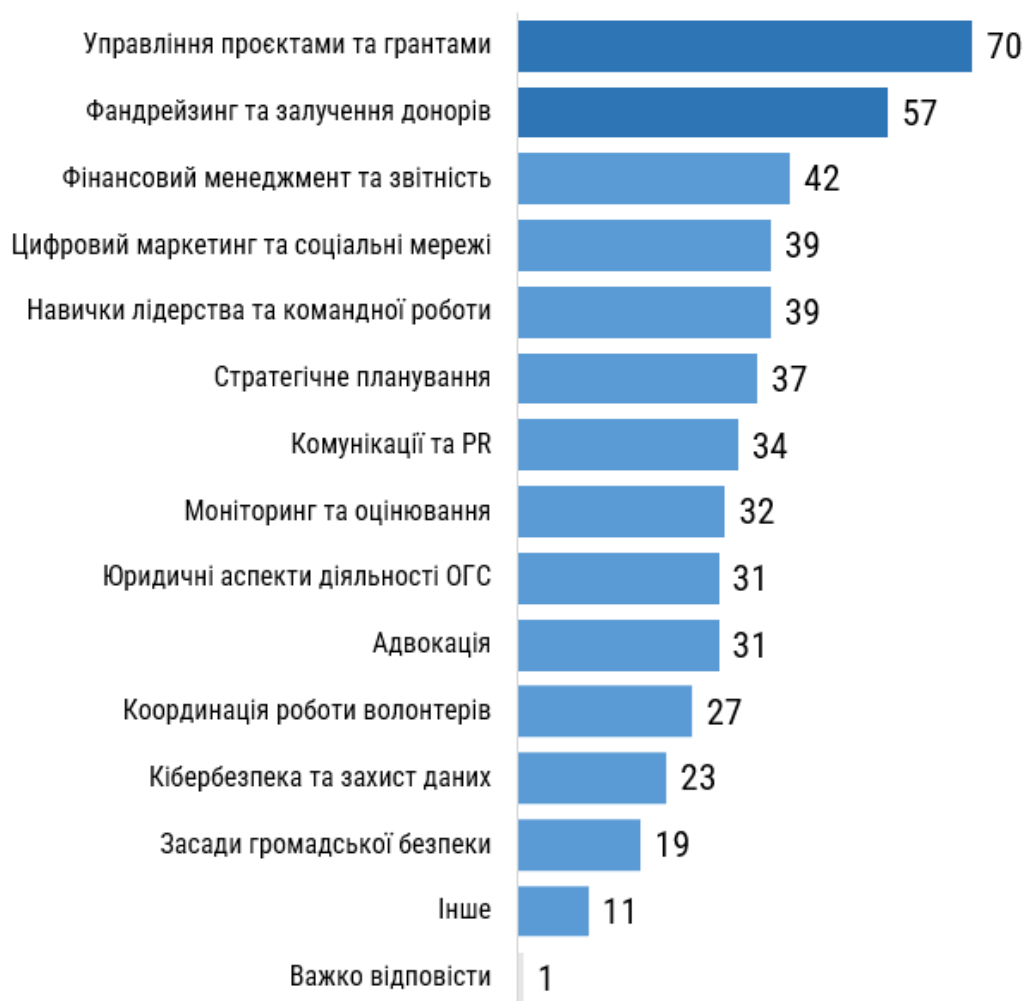

Найбільш актуальними напрямками додаткового навчання персоналу організацій є управління проектами та грантами (70%), фандрейзинг та залучення донорів (57%). Трохи менш затребуваними напрямками навчання є фінансовий менеджмент та звітність (42%), цифровий маркетинг та соціальні мережі (39%), навички лідерства та командної роботи (39%), стратегічне планування (37%). Також респонденти могли написати свої варіанти напрямків навчання. Актуальними для ОГС також виявились навчання іноземним мовам, діловодству, аудиту, бухгалтерському обліку/звітності (про актуальність такого навчання також часто зазначали на якісному етапі дослідження), медичній допомозі, фізичній реабілітації, наданню психологічної допомоги та протидії вигоранню, природоохоронній діяльності та інше.

Напрямки додаткового навчання персоналу організацій (множинні відповіді, %)

Q. "У яких напрямках навчання є потреба?"

Base: організації, де є потреба в додатковому навчанні персоналу, — 367

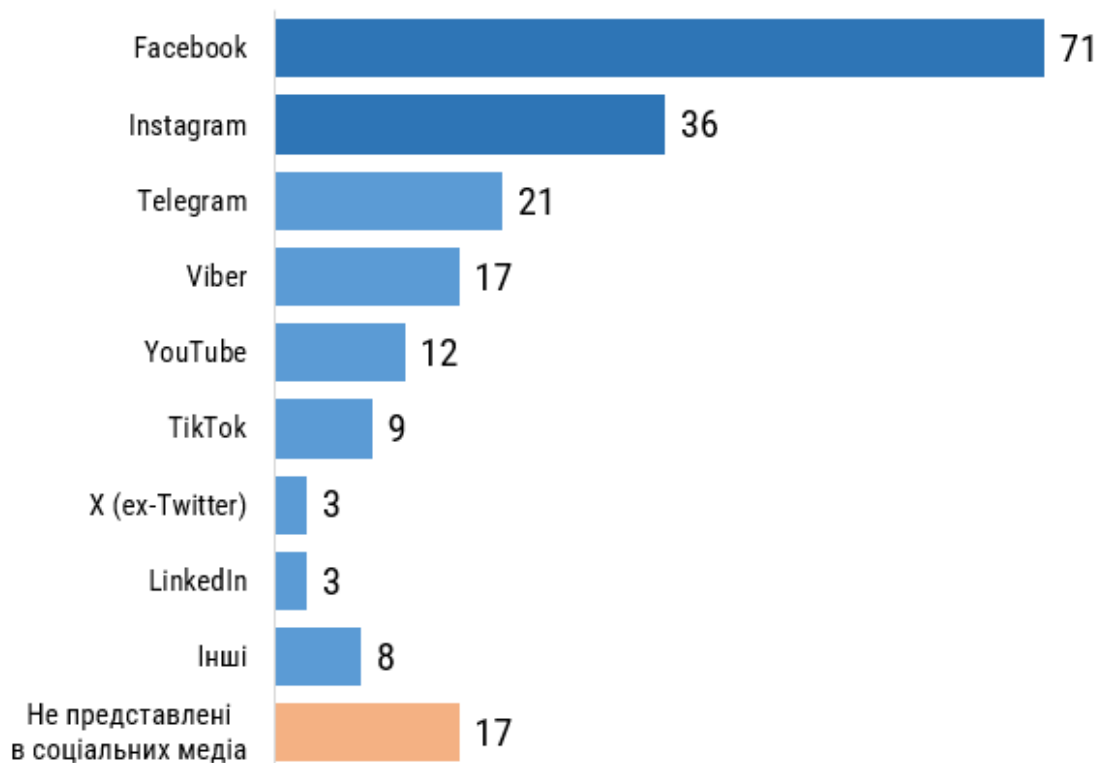
Інше: іноземна мова / англійська; діловодство; аудит / бухгалтерський облік / бухгалтерська звітність ГО; охорона праці; медична допомога / напрямки фізичної реабілітації; психологія / психологічна допомога / ментальне здоров'я / протидія вигоранню; природоохорона діяльність / екологія / природоохоронні технології; використання нових технологій, штучного інтелекту; юридична консультація по діяльності ГО / юридичні аспекти роботи; патріотичне виховання; соціальне підприємництво і забезпечення сталості організації; навчання по роботі з програми відновлення та інфраструктурними проєктами тощо.

Соціальними медіа, де переважно представлені ОГС, насамперед є Facebook (71%) та Instagram (36%). Більшість організацій ведуть свою діяльність у соцмережах, лише 17% не представлені у соціальних медіа.

Представленість організації в соціальних медіа (множинні відповіді, %)

Q. "У яких соціальних медіа представлена Ваша організація?"

Base: усі опитані — 638

Інше: вебсайт організації; WhatsApp; Bluesky; онлайн ЗМІ / інтернет-видання газет тощо.

“Сторінка в мережі..... ні сайту в нас нема.... в нас навіть у газеті сайту нема... це треба утримувати спеціальну людину, в нас на це нема коштів. Комунікуємо, як - ми тісно співпрацюємо, наприклад, із центром надання соціальних послуг, бо там наразі там біля 4000 таких людей, які потребують особливої уваги, особливої турботи, інваліди, тобто самотні пенсіонери (Чернігівська область, ЦГ: молодь, ветерани, ГІ)

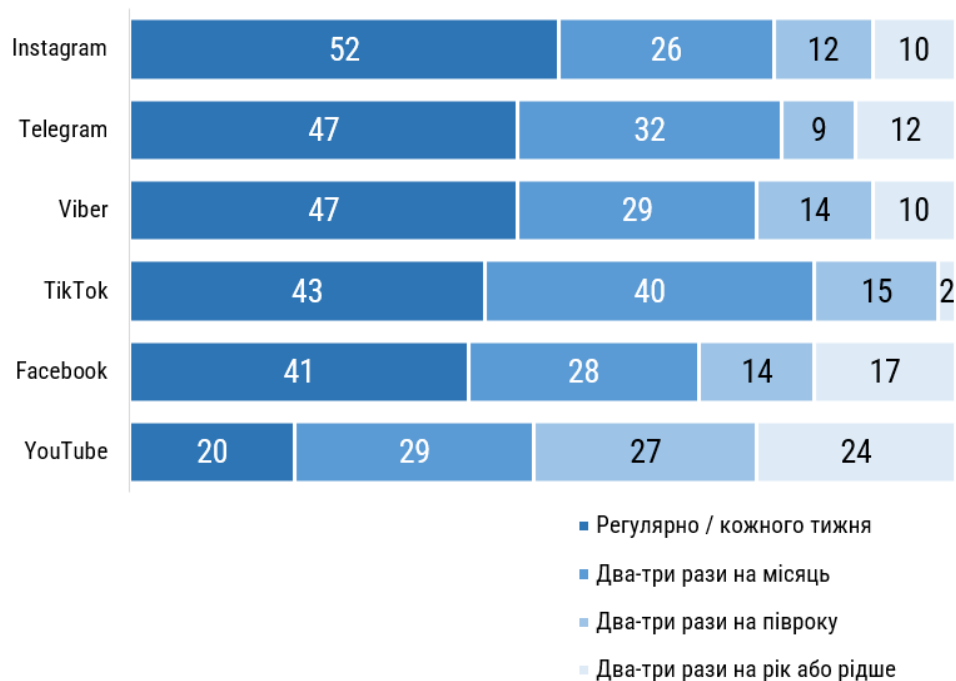
“Сайту в нас немає, бо наша головна проблема в тому, що ми не прибуткові. В нас немає заробітних плат, тобто все це в нас на волонтерських засадах. Сторінками...ну безпосередньо ми ведемо ці сторінки. (Харківська область, ЦГ: діти та молодь, військові, ГІ)

Водночас найрегулярніше інформацію про діяльність і проекти ОГС оновлюють в Instagram (52% – регулярно/кожного тижня, 26% – два-три рази на місяць), Telegram (47% – регулярно/кожного тижня, 32% – два-три рази на місяць) та Viber (47% – регулярно/кожного тижня, 29% – два-три рази на місяць). Тоді як у Facebook регулярно інформацію оновлюють 41% ОГС.

Регулярність оновлення інформації в соціальних медіа (%)

Q. "Наскільки активно оновлюється інформація про діяльність і проєкти Вашої організації в наступних соціальних медіа?"

Base: усі опитані — 638

Більшість опитаних ОГС отримують зворотний зв'язок від користувачів послуг та програм. Найбільш поширеними його формами є коментарі в соціальних мережах (56%) та особисті звернення (54%).

Форми зворотного зв'язку (множинні відповіді, %)

Q. "Які форми зворотного зв'язку ви отримуєте від користувачів ваших послуг та програм?"

Base: усі опитані — 638

Інше: електронна пошта; паперові листи (наприклад, листи подяки від військових); звернення в месенджери / чати в Телеграмі / Вайбері; дзвінки до ГО; особисті зустрічі; особисті телефонні дзвінки; безпосереднє спілкування з людьми; через ЗМІ / через пресу; соціологічні опитування / анкетування / гугл-форми тощо.

“ У нас немає комунікаційника. Це велика проблема, бо тому що це треба любити і треба теж проходити якісь навчання, щоб гарний відеоролик зняти, щоб зліпити докупи. Ми робимо двоє стільки речей. Але нас двоє-троє, які є постійно, і постійно зайняті в проєктах. Навіть якщо немає проєктів, ми все одно приходимо і пишемо проєктну заяву, придумуємо якісь собі активності, щоб діяльність наша була цілий рік. Щоб вона не переривалася. А вже кому висвітлювати, вже немає. Якщо в п'ятницю провели захід, а в понеділок це вже історія, вже нема змісту, знаєте, висвітлювати про це. І ми дуже багато через те, що нам бракує людини, і бракує знань, бракує вмінь. (Чернівецька область, ЦГ: населення загалом, ВПО, молодь та діти, ГІ)

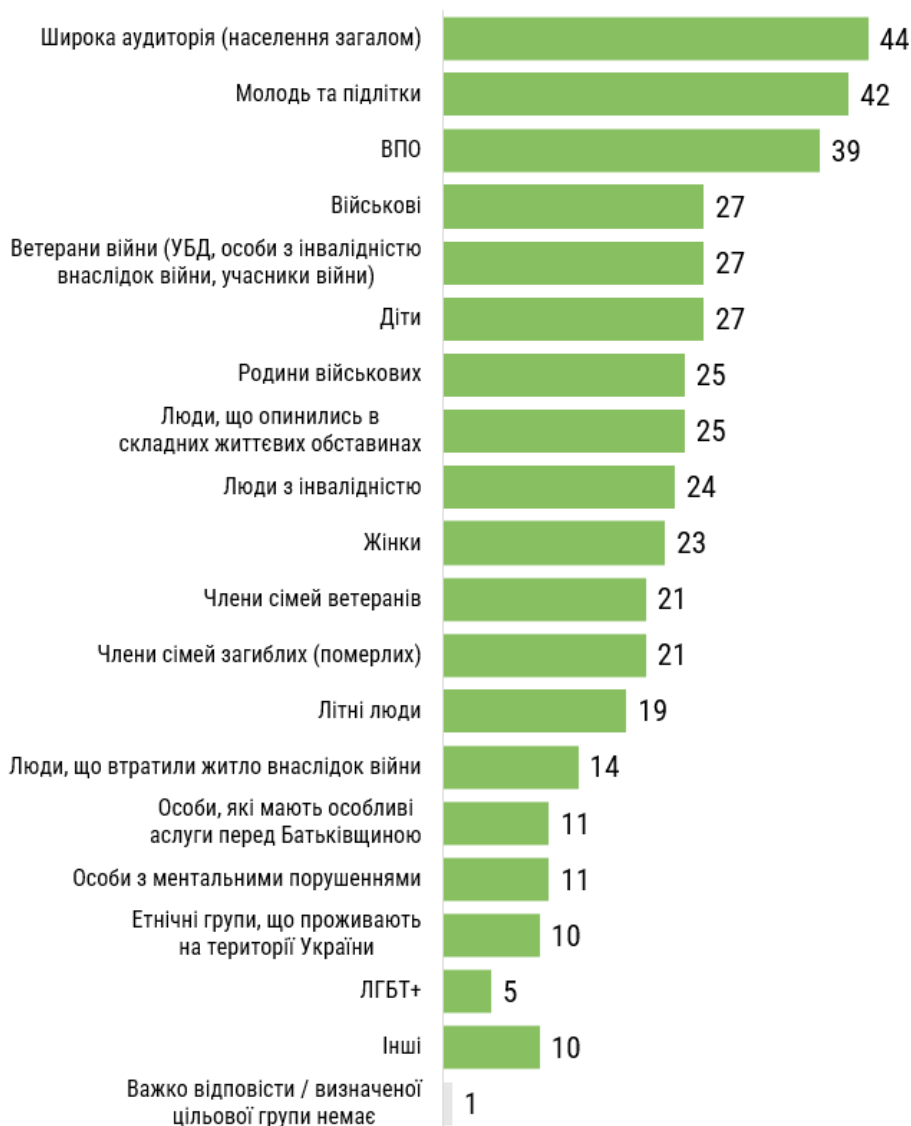
Однією з центральних тем дослідження було виявлення найбільш розповсюджених цільових груп/бенефіціарів, з якими працюють організації у партнерських громадах. ОГС переважно працюють з широкою аудиторією, тобто населенням загалом (44%), також розповсюдженою є робота з молоддю та підлітками (42%), ВПО (39%). Трохи менш поширеною є робота з такими ключовими бенефіціарами, як ветерани/-ки війни, діти

(27% кожна з груп). Найменше ОГС працюють з етнічними групами (10%) та ЛГБТ+ (5%). Серед інших варіантів цільових груп, з якими працюють організації, зазначили такі, як родини полонених та безвісти зниклих, ветерани Афганістану, ветерани/-ки органів внутрішніх справ, ветерани/-ки праці, ліквідатори ЧАЕС, особи з залежністю від алкоголю та наркотиків, засуджені особи, багатодітні родини, діти з особливими потребами та їх оточення, підприємці, фермери та сільське населення, медики/медичні заклади та пацієнти з певними хворобами.

Ключові бенефіціари роботи організації (множинні відповіді, %)

Q. "З якими категоріями / групами населення Ваша організація працює зараз?"

Base: усі опитані — 638

Інше: родини полонених і безвісти зниклих; ветерани Афганістану / ветерани органів внутрішніх справ, інших служб; ветерани праці; ліквідатори ЧАЕС / інваліди-чорнобильці; алкозалежні; наркозалежні; засуджені; багатодітні сім'ї; дитячі навчальні заклади, вчителі, батьки школярів / діти з особливими освітніми потребами; підприємці (захист малого бізнесу); фермери та сільське населення сільських громад; медичні заклади / медики; пацієнти з певними захворюваннями тощо.

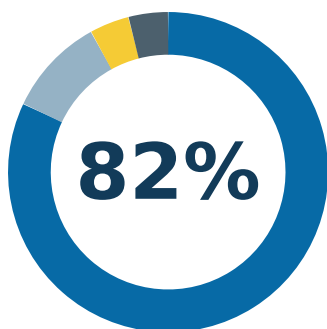

У своїх проектах ми дуже велику увагу приділяємо для того, щоб допомогти молоді залучитися до діяльності, до життя самої громади, активізувати їхню діяльність у цьому напрямку. Так само ми зорієнтовані на те, щоби надавати певні послуги аби внутрішньо переміщені особи мали змогу реалізувати свої якісь потреби. Тому ми орієнтуємося в своїй діяльності на цю групу населення. Крім того, і ветерани - там ми просуваємо ідею про створення ветеранського простору в нашій громаді. (Чернігівська область, ЦГ: молодь, ветерани, ВПО, ФГІ)

Вимір «діяльність»

Другим аспектом спроможності організацій є «Діяльність» – тобто спроможність організації бути активною, реалізовувати проєкти, ініціативи, задовольняти організаційні потреби та потреби бенефіціарів, боротися з викликами, що постають перед організацією. Цей аспект також залежить від наявності чітко визначеної мети (місії), масштабу діяльності, пріоритетних напрямків, джерел фінансування та конкретних проєктів, що реалізуються організацією.

Наявність у організації місії (мети) (%)

Переважає більшість опитаних ОГС відповіли, що мають мету, яка чітково відома всім працівникам та волонтерам організації (82%). Лише у 4% ОГС нема чітко визначеної місії або мети.

- **82** Так, і вона чітко відома всім працівникам і волонтерам організації
- **10** Так, але її розуміння переважно є лише у керівництва організації
- **4** Місія або мета існують, але чітко не сформульовані
- **4** Чітко визначеної місії або мети немає

Q. "Чи існує у Вашій організації чітко сформульована місія або мета?"

Base: усі опитані — 638

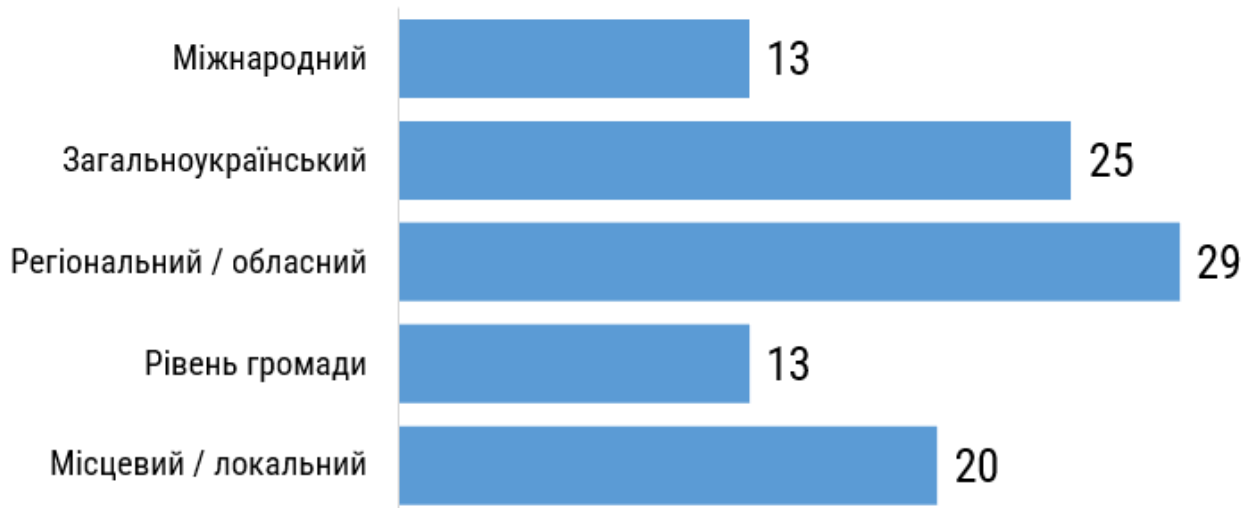
Найчастіше мета та місія чітко визначені та відомі всім членам організації в ОГС, що займаються питаннями підтримки жінок (86%), військових, ветеранів/-ок та їхніх сімей (85%), а також громадської безпеки (85%). Також спостерігається тенденція до збільшення відсотка організацій із чітко сформульованою метою (місією) із ростом тривалості їхньої активної діяльності. Переважно ОГС в усіх партнерських громадах мають чітко визначену мету відому працівникам і волонтерам, проте частіше середнього організації з визначеною метою та місією зустрічаються серед організацій Миколаївської області (89%), а також Закарпатської (87%), Чернівецької (85%), Полтавської (84%) областей. А в партнерських громадах Харківської області представники ОГС частіше, ніж в інших регіонах та в середньому, вказували, що місія є, але чітко не сформульована (12%).

Здебільшого опитані ОГС здійснюють свою діяльність на регіональному або обласному рівні (29%), трохи менше — на загальноукраїнському (25%) та місцевому або локальному рівні (20%). Найменше організацій працює на міжнародному рівні (13%) або суто на рівні громади (13%).

Рівень діяльності організації (%)

Q. "На якому рівні працює ваша організація?"

Base: усі опитані — 638

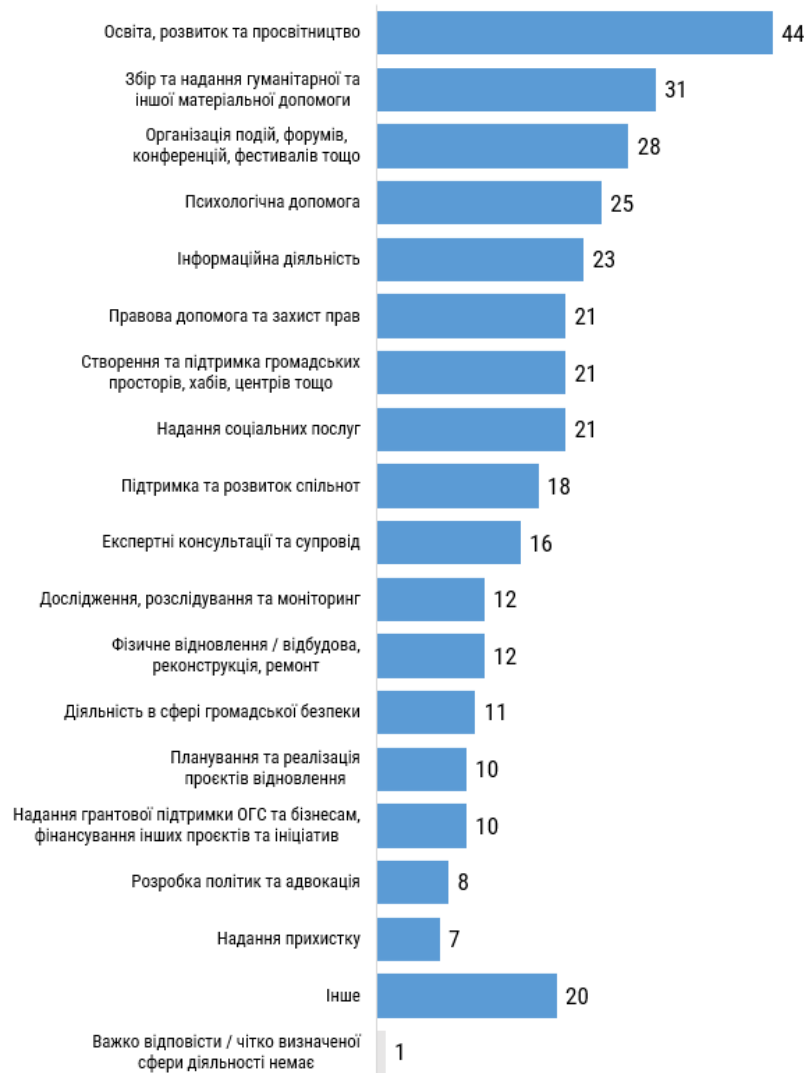
Ключовими сферами діяльності ОГС, що брали участь у дослідженні, є освіта, розвиток та просвітництво (44%), збір та надання гуманітарної і волонтерської допомоги (31%), організація подій, форумів, конференцій, фестивалів тощо (28%), а також психологічна допомога (25%). Найменше у нашому дослідженні взяло участь ОГС, які займаються розробкою політик та адвокацією (8%) та наданням притулку (7%).

Також в опитуванні було багато організацій, що обирали опцію «інше», де могли вказати свій варіант того, якою є ключова діяльність їхньої організації. Найбільш розповсюдженими варіантами були благодійність, благоустрій, допомога ветеранам/-кам та їх родинам, ветеранська політика, допомога у звільненні військовополонених, допомога ВПО та вразливим категоріям населення, волонтерська діяльність, допомога безхатнім тваринам, порятунок та надання притулку тваринам, залучення до здорового способу життя, спорту, захист культурної спадщини, культурна, культурно-мистецька діяльність, відродження традицій, захист малого та середнього підприємництва, екологія, енергетика тощо.

Сфера діяльності організації (множинні відповіді, %)

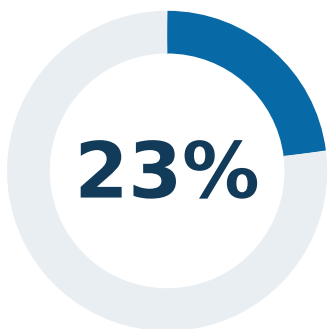
Q. "Якою є ключова діяльність вашої організації сьогодні?"

Base: усі опитані — 638

Інше: благодійність; благоустрій; допомога військовим / ветеранська політика / допомога родинам військових / допомога родинам у звільненні військовополонених; допомога ВПО / вразливим верствам населення; волонтерська діяльність; допомога бездомним тваринам / порятунок тварин / притулок для тварин; залучення до здорового способу життя; захист культурного спадку; захист малого та середнього підприємництва; екологія; енергетика; культурна, культурно-мистецька діяльність / художня творчість / відродження традицій народної спадщини; релігійні заходи; популяризація здорового способу життя / розвиток спорту і фізичної культури / проведення спортивних змагань; розвиток туризму та краєзнавство; сортування та переробка сміття; управління багатоквартирними житловими будинками / розвиток ОСББ; взаємодія з місцевою владою; сприяння розвитку громад і реформам децентралізації тощо.

Змінювали напрямки діяльності або бенефіціарів за останні три роки (%)

Майже чверть ОГС змінили напрямки діяльності або бенефіціарів за останні три роки.

Q. "Чи змінювалися напрямки діяльності або бенефіціари вашої роботи за останні три роки (2022–2024)?"

Base: організації, які мають визначені цільові групи бенефіціарів, — 632

Головні зміни серед громадських організацій під час війни є такими:

1. Зміна категорій бенефіціарів

- Додавання нових груп: військові, ветерани/-ки, родини військових, ВПО, люди з інвалідністю, діти з інклюзією, маломобільні особи, постраждалі від війни, національні меншини, ЛГБТ+.
- Перехід від однієї групи до іншої: від молоді до літніх людей, від бізнесу до ветеранів/-ок, від СЖО (соціально незахищених осіб) до ВПО.
- Припинення допомоги певним групам: наприклад, раніше допомагали ВПО, але зараз фокус на інших категоріях.

2. Додання нових напрямків діяльності

- Волонтерство та гуманітарна допомога: роздача гуманітарної допомоги, евакуація, підтримка фронту, відбудова бомбосховищ.
- Психологічна допомога та реабілітація: підтримка військових, ветеранів/-ок, сімей загиблих.
- Освітні ініціативи: неформальна освіта, навчання жестовій мові, патріотичні заходи.
- Юридична підтримка: військовим, ВПО, громадянам.
- Економічна та соціальна адаптація: працевлаштування ветеранів/-ок, інтеграція ВПО, підтримка малого бізнесу.
- Адвокація та правозахист: розслідування корупції, захист прав жінок, ветеранів/-ок, ВПО.

3. Переорієнтація через війну

- Переключення на військових та фронт: донати, допомога підрозділам, капеланство, підтримка родин військових.

- Зміна регіонального фокусу: робота в 21 області, допомога у прифронтових територіях.
- Перехід від культурно-просвітницької діяльності до гуманітарної.

4. Зміна формату роботи

- Розширення діяльності: більше напрямків, нові проекти.
- Перехід від теоретичної до практичної роботи.
- Зменшення або припинення діяльності через війну, брак фінансування.
- Структурні зміни: зміна керівництва, формату діяльності, методів роботи.

“ Ми спочатку працювали з дітьми, сиротами, це була наша цільова аудиторія, люди з обмеженими можливостями, ми дуже довго працювали з безбар'єрним середовищем, купу проєктів я сама безпосередньо реалізовувала. А тепер це діти війни, ВПО, жінки, плюс гендерно зумовлене насильство. Ну і, знову ж, як ми говорили, на даний момент, страшне вигорання і втома. Спочатку ентузіазм, ми працюємо, і те ми робимо, се ми робимо, всім старалися допомагати, кошти вкладали, а тепер вже просто нема сил. (Закарпатська область, ЦГ: діти, жінки, ВПО, ФГД)

“ А зараз так загалом, а наша організація якби трошечки перелаштувалася ми і направлені на категорії жінок, які там, наприклад, постраждали, на ВПО, на ветеранів. Це психологічна допомога, допомога переселенцям, гуманітарна допомога... ми, якби ніколи таким не займались. (Миколаївська область, ЦГ: всі категорії, ГІ)

“ Спочатку ми ж брали в основному гуманітарну діяльність, і це було в більшості продукти харчування. Потім уже почалася відбудова, тобто пошкоджене майно. Змінювалася потреби. Зараз теж це більше вже соціальна підтримка. Людям потрібна допомога юридична, оформлення документів, із працевлаштуванням. І відновлення документів втрачених. Ну, тобто таке, ну інфраструктуру відновлювати. Але ті вразливі категорії людей, вони все одно залишаються, і ми намагаємося їм все ж продовжувати допомагати (Харківська область, ЦГ: населення загалом, діти, ВПО, ГІ)

Серед пріоритетних напрямів роботи з бенефіціарами, що визначили опитані організації, найбільш поширеними є культурно-просвітницькі, розвиваючі та дозвілєві заходи, на які припадає 48% діяльності. Також значну частину займають освітні заходи та навчання (45%), психологічна підтримка та питання ментального здоров'я (40%), а також надання гуманітарної допомоги та цільової грошової підтримки (34%). Кожна десята організація вже залучена до проєктів відновлення у постраждалих регіонах.

Опитані представники ОГС також могли зазначити свої варіанти пріоритетних напрямів роботи з бенефіціарами, серед яких були такі, як допомога ЗСУ, підтримка родин військових, аналіз ефективності адміністрування на рівні громад, аналіз досвіду впровадження реформ адміністративно-територіального устрою, благоустрій, допомога ВПО, допомога з критичною інфраструктурою, постраждалим регіонам, захист, порятунок тварин, робота над вдосконаленням законодавства, надання соціальних послуг, послуг неформальної освіти, інформаційна діяльність тощо.

- “ *Взагалі ми займаємося покращенням умов життя жителів громади, в тому числі молоді, тому що молодь дуже потребує зараз підтримки, так як я сказала, багато руйнувань: дитячі майданчики, футбольні поля, дозвіллі простори. Тобто ну дуже багато пошкоджень.... І покращення економічного стану родин.* (Миколаївська область, ЦГ: населення загалом, ГІ)
- “ *Наразі ми зосереджені на підготовці громад до повернення великої кількості ветеранів, а також на підтримці їхньої адаптації.* (Сумська область, ЦГ: молодь, ВПО, ветерани; ГІ)
- “ *Наразі ведеться багато освітньої роботи із цивільним населенням, яке має бути готовим до різних емоційних станів ветерана, який повертається, так само і членів його родини, яка також живе в певному стресі після того, коли військовий повертається додому. І це тяж робота превентивна на майбутнє, для того, щоб суспільство було здорове, екологічне і в ньому було комфортно взаємодіяти всім членам.* (Закарпатська область, ЦГ: жінки, ВПО, ФГД)

Пріоритетні напрями роботи з бенефіціарами (множинні відповіді, %)

Q. "Які пріоритетні напрями роботи з категоріями / групами населення, якими опікується ваша організація?"

Base: організації, які мають визначені цільові групи бенефіціарів, — 632

Інше: допомога ЗСУ / підтримка сімей військовослужбовців; аналіз ефективності адміністрування на рівні громад, аналіз досвіду впровадження реформ адміністративно-територіального устрою; благоустрій; допомога ВПО своїй громаді; допомога критичним інфраструктурам; допомога постраждалим регіонам; захист тварин / порятунок безхатніх тварин / опіка безпритульними тваринами; працюємо над вдосконаленням законодавчих актів, які вже діють, з урахуванням війни; надаємо соціальні послуги; неформальна освіта; інформаційна діяльність тощо.

Одним з пріоритетних напрямків дослідження було виявлення ключових бенефіціарів ОГС партнерських громад та того, яким чином організації працюють з ними. Головними досліджуваними бенефіціарами стали ветерани/-ки, члени їх родин, жінки, молодь та підлітки та ВПО. Організації переважно надають їм такі послуги:

ветеранам/-кам, військовим та членам їх родин – психологічні (49%), освітні (37%), фізкультурно-спортивні (32%) послуги, медичне забезпечення та реабілітація (28%);

жінкам – психологічні (55%), освітні (50%) та фізкультурно-спортивні послуги (33%), допомогу з працевлаштуванням (28%);

молоді й підліткам – освітні (63%), фізкультурно-спортивні (47%), психологічні послуги (36%) та дозвіллеві заходи (31%);

ВПО – психологічні послуги (57%), дозвіллеві заходи (56%), освітні послуги (55%), гуманітарна, цільова, грошова допомога (50%).

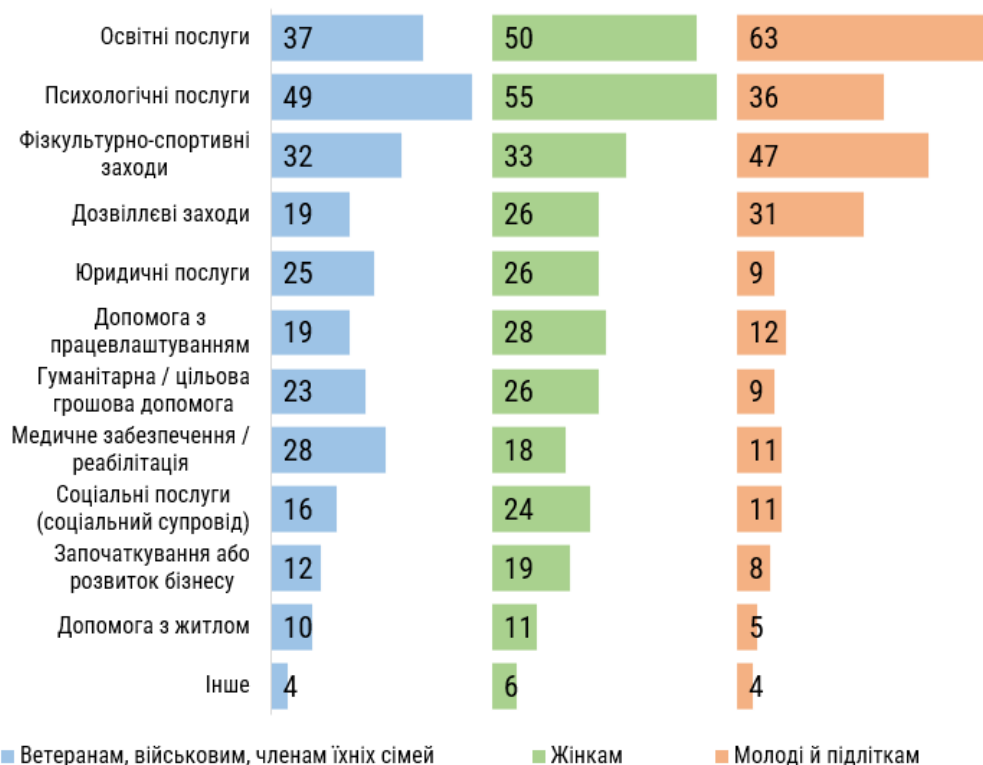
“ *Молоді можу сказати точно... не вистачає програм по лідерству, мотивації і протидії стресу, хоча це звучить банально, але дуже, дуже запит на протидії стресу, це воно наростає. Стосовно жінок, все ж таки більше можливість таких програм навчальних, які стосуватимуться самозайнятості, тому що є проблеми, які не тільки для нашої громади, проблеми з працевлаштуванням і проблема самореалізації, тому що взагалі це досить складно самореалізуватися, реалізувати себе в такий час, коли тривога 24 на 7, вимушений сидіти в підвалі. Стосовно ветеранів, ветеранський простір в нас функціонує десь півроку, а основний запит, як і був так і залишається - це психологічна підтримка для адаптації, це основне, тільки досить складно, тому що специфічна категорія і досить невелика кількість кваліфікованих психологів, які можуть працювати з ветеранами, які пройшли це специфічне навчання, які знають, що робити і як.*
(Сумська область, ЦГ: ВПО, молодь, ветерани; ГІ)

“ *Для жінок як на мою думку, ну навпаки вже багато якое, дуже великий акцент йде на жінок. Ну я розумію, що зараз не так багато чоловіків можна долучати, але все одно якое в пріоритетності всюди жінки. Якісь навчання, міні-гранти, наскільки я бачу, для розвитку підприємництва жінок. Ну і навіть на власному досвіді, то багато є конкурсів, де прямо відкрито пишуть, що перевага надається благодійним організаціям, які очолюють жінки. Ну, тобто є ресурс для жінок*
(Харківська область, ЦГ: населення загалом, діти, ВПО, ГІ)

Послуги, які організації надають бенефіціарам досліджуваних бустерів (множинні відповіді, %)

Q. "Які послуги ваша організація надає ветеранам, військовим, членам їх сімей / жінкам / молоді і підліткам?"

Base: організації, які працюють з ветеранами, військовими, членами їхніх сімей — 275, з жінками — 148, з молоддю і підлітками — 265

Інше: фандрейзинг; інформаційні послуги; особливі види реабілітації (іпповенція, іпотерапія, арттерапія) / консультації з домашнього лікування; транспортні послуги; забезпечення і ремонт техніки, автотранспорту для військових; збори для військових; національно-патріотичне виховання молоді; підтримка молодіжних рад тощо.

Хоча відновлення переважно не є першим пріоритетом для ОГС у партнерських громадах, проте в середньому 66% опитаних ОГС вже беруть участь у проєктах з відновлення постраждалих регіонів. Частина організацій вважають, що наразі «не на часі» говорити про відбудову та відновлення, адже війна ще триває, і ключовим є допомога по ситуації.

“Але щось має закінчитись, щоб почалась відбудова. А ця точка, вона ще не закрыта. І мене особисто, слово “відбудова” дратує, у цей період. Це не на часі.

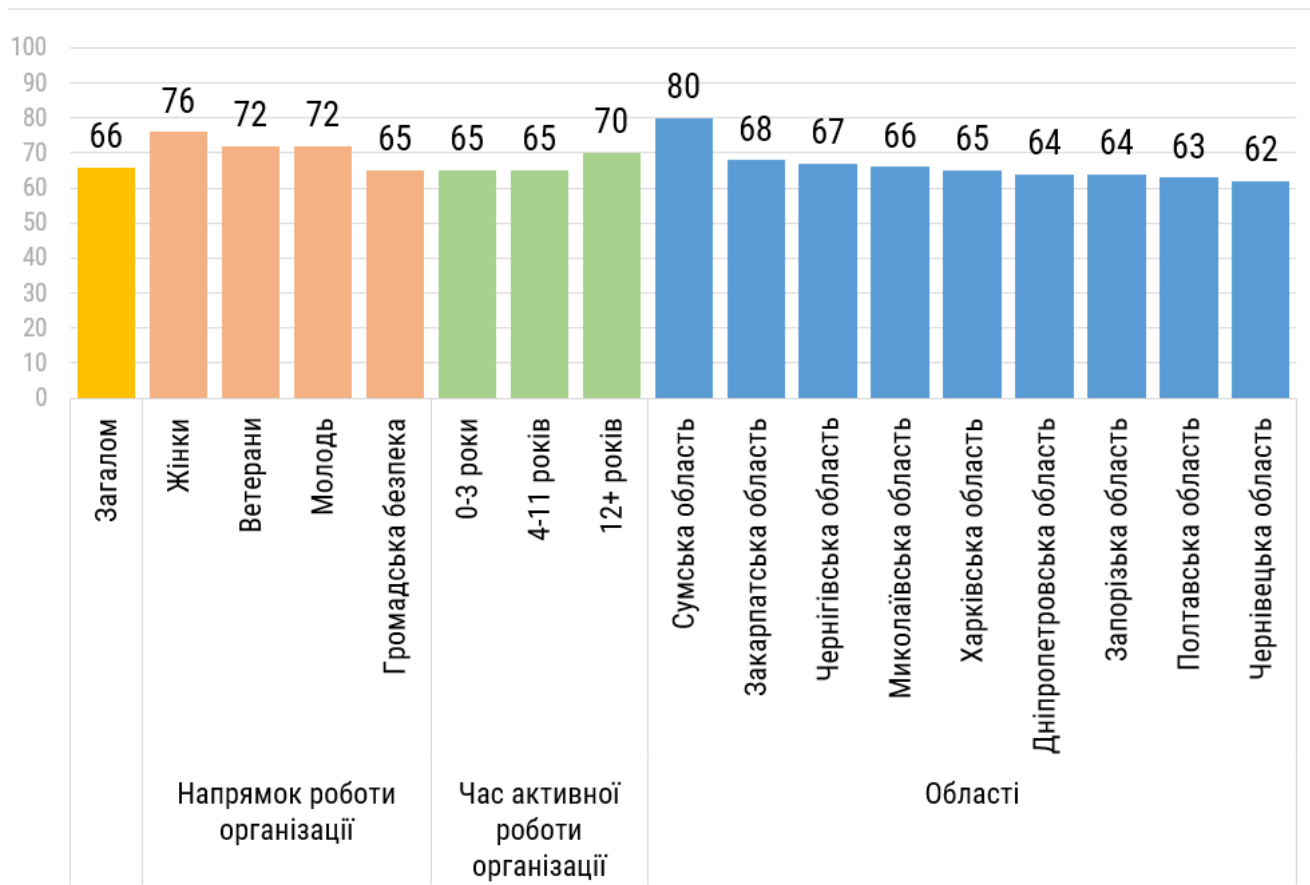
(Закарпатська область, ЦГ: діти, жінки, ВПО, ФГД)

“До відновлення нам ще далеко, нам би людей врятувати. Мене бісить тема відновлення в тому форматі, в якому вона звучить. Витрачається шалена купа ресурсів незрозуміло, на що. Якись паперові замки». (Херсон. обл.; обласна організація; ЦА – жінки; ГІ)

Найбільш залученими в такі проєкти є організації, що працюють з жінками (76%), ветеранами/-ками та молоддю (по 72% обидві групи). Цікаво, що ОГС, що займаються напрямком громадської безпеки, зазначали про свою участь у проєктах відновлення менше середнього (65%). Частіше залученими у відновлення постраждалих регіонів є організації, що працюють активно більше 12 років (70%). У таких проєктах частіше беруть участь ОГС з Сумської (80%), Закарпатської (68%), Чернігівської (67%) областей.

Участь організацій у проєктах з відновлення постраждалих регіонів (%)

Base: усі опитані — 638

Найбільш розповсюдженими формами участі організацій у проєктах з відновлення постраждалих регіонів є підтримка переселенців та їх інтеграція у громади (45%), надання гуманітарної допомоги (42%) та організація освітніх проєктів для дітей та молоді (41%). Найменше ОГС брали участь у проєктах, що спрямовані на відновлення інфраструктури (10%) та допомогу у відновленні бізнесу та економіки регіону (10%).

Форми участі організацій у проєктах з відновлення постраждалих регіонів (множинні відповіді, %)

Q. "Яким чином ваша організація бере участь у проєктах з відновлення постраждалих регіонів?"

Base: організації, що беруть участь у проєктах з відновлення постраждалих регіонів, — 420

Інше: підтримка ЗСУ; сприяння у розмінуванні; дослідження і вивчення негативних наслідків війни на стан довкілля / екологічні проєкти; залучення громадськості до процесу відновлення; інформаційна / культурна / просвітницька діяльність / освітні заходи; повернення культурної спадщини, яка була загублена; спортивні заходи; юридична допомога; мобільні пральні, мобільні душові; утеплення фасадів; корма для тварин; допомога з житлом тощо.

Організації зазначали, що беруть участь у таких проєктах відновлення, як:

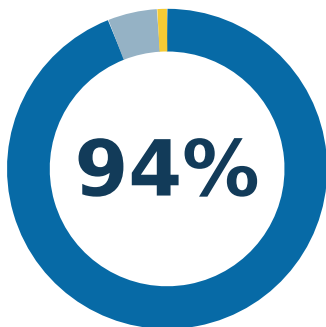
- **Проєкти:** Будуємо Україну Разом, Від мрії до дії, ВідНОВА:UA, Internews Ukraine, NEEKA Ukraine, УВКБ ООН, ООН-Хабітат, EU4Recovery, Програма USAID DOBRE, Helvetas Swiss Intercooperation, GIZ, 1325 "Жінки, мир, безпека", People in Need Ukraine, Відродження, БФ Козацький, Урбаністична коаліція Ro3kvit, Ігри нескорених, Рада відновлення Запоріжжя, ВідновиДІМ, ОПОРА – житло, MOM – економічне відновлення та розвиток
- **Робота з окремими категоріями населення:** психологічна, гуманітарна підтримка, просвітницька діяльність, соціальна адаптація, організація дозвілля та навчання дітей, молоді, дорослих, зокрема тих, які є ВПО, членами родин військових та ветеранів/ок, мешканці прифронтових громадах, люди з інвалідністю. Створення молодіжних центрів. Для ОГС, що працюють з ветеранами/-ками, окремими важливими напрямками участі у відновленні є реабілітація, психологічна підтримка та реадaptaція, дозвіллеві заходи.
- **Відбудова, ремонт та будівництво об'єктів інфраструктури:** парків відпочинку, спортивних майданчиків; реабілітаційних центрів; ветеранських просторів; музеїв; медичних закладів; модульних містечок; місць компактного проживання; пошкоджених будинків; облаштування сховищ; ліквідація наслідків затоплення Каховської ГЕС; забезпечення громад (зокрема прифронтових) системами водопостачання, очищення води, питною водою; створення соціальних об'єктів (наприклад, перукарні, простору для обідів для незахищених верств населення, простору соціальної адаптації, просторів

для ВПО, молоді, людей з інвалідністю, пунктів обігріву); надання допомоги поліції, ДСНС у облаштуванні; надання будівельних матеріалів.

- **Взаємодопомога та взаємопідтримка між ОГС:** розробка проєктів з місцевими організаціями, допомога у залученні коштів, написанні грантів іншим ОГС, утримання соціальних об'єктів, навчання, пошук працівників, створення технічної бази для проєктів відновлення.
- **Консультування та адвокація:** консультування з питань безбар'єрності, зокрема фізичного доступу, з питань відновлення, працевлаштування, започаткування бізнесу; навчання основам підприємництва, сільськогосподарської діяльності, юридичний супровід різних категорій населення, зокрема вразливих груп; пошук фінансування усунення пошкоджень.
- **Екологічний напрям:** відновлення і збільшення кількості зелених насаджень у населених пунктах, проєкти переробки відходів; енергозбереження; зелена енергетика; відновлення пасік; прибирання стихійних звалищ; формування екологічної свідомості.
- **Культурний напрямок:** відновлення музеїв; освітня та просвітницька діяльність;
- **Робота з прифронтовими та тимчасово окупованими територіями:** проєкти, спрямовані на розмінування територій, розробку планів деокупації, надання інформаційно-навчальної підтримки тимчасово-окупованим громадам, відбудова інфраструктури, загальна підтримка населення.
- **Проведення заходів:** заходи для залучення коштів для військових, проведення зустрічей з військовими та ветеранами/-ками; проведення тренінгів, культурних заходів, фестивалів; навчання першій домедичній допомозі та протимінній безпеці.
- **Створення стратегій розвитку та відновлення громад:** участь у створенні стратегій, залучення коштів, грантових проєктів у громади.
- **Проєкти з реформування законодавства:** розробка і популяризація проєктів для виборів депутатів за відкритими списками до Верховної ради і місцевих рад, розробка документів по відновленню громад та населених пунктів.
- **Залучення громадськості до діалогу:** проведення соціологічних опитувань громадськості.

“ Для Миколаївської області, для Херсонської області – це розмінування сільгосп території. Бо рівень забруднення військовими предметами цієї території є колосальний. Сільгоспвиробники це намагаються хтось робить самотужки, хтось залученням ДСНС, десять працюють гуманітарні організації... Для Миколаєва є дуже специфічним - це підводне розмінування... тема підводного розмінування до початку нашої війни вона взагалі в світі була не розпрацьована, і один з прикладів - зараз громадська організація з Миколаєва «Гуманітарний центр підводного розмінування»... вони зараз разом з ДСНС пишуть сопи, перші сопи в державі по підводному ... (Миколаївська область, ЦГ: всі категорії, ФГД)

Сприяння діяльності організації згуртованості громади (%)

- 94 Так
- 5 Ні
- 1 Важко сказати

Фактично одностайними ОГС виявились у питанні «Чи вважаєте ви, що діяльність вашої організації сприяє підвищенню згуртованості у вашій громаді», 94% обрали відповідь «Так». Підвищення згуртованості відбувається на декількох рівнях:

Q. "Чи вважаєте ви, що діяльність вашої організації сприяє підвищенню згуртованості у вашій громаді?"

Base: усі опитані — 638

Згуртованість між ОГС: участь у коаліціях ОГС, організація різних форм співпраці, участь у спільних проєктах; допомога у створенні нових ГО, підсилення роботи громадських організацій у громадах за рахунок проведення тренінгів, навчань, семінарів.

Згуртованість між окремими членами громади: організація процесу взаємодопомоги між людьми, коли, наприклад, люди приносять речі в організацію для допомоги ВПО; спілкування людей під час заходів, що проводяться ОГС.

Ключовими джерелами фінансування опитаних організацій у партнерських громадах досліджуваних областей є благодійні внески, членські внески та гранти від міжнародних організацій/проєктів. Благодійні внески від громадян, меценатів, приватного сектору є найбільш розповсюдженим джерелом фінансування, проте й водночас є найчастіше незначними за обсягом. Тоді як гранти від міжнародних організацій/проєктів найчастіше є найбільшими за обсягом, проте водночас 63% опитаних респондентів не отримують фінансування від них. Найменш розповсюдженим є фінансування з місцевого бюджету/бюджету участі та грантів від українських державних фондів (86% та 87% відповідно зазначили про відсутність такого фінансування).

Джерела фінансування організацій (%)

Q. "Які джерела фінансування вашої організації?"

Base: усі опитані — 638

- Найбільші фінансові надходження
- Середній обсяг надходжень
- Незначний обсяг фінансування
- Відсутнє фінансування

За останні 3 роки по 1-5 проєктів реалізували 38% опитаних організацій, 6-10 проєктів змогли впровадити 18% організацій, і також 18% ОГС не реалізували жодного проєкту під час повномасштабного вторгнення. Війна негативно вплинула на здатність організацій досягати своїх цілей у довгостроковій перспективі та реалізовувати довгострокові проєкти через страх погіршення безпекової ситуації, нестачу безпечних просторів для проведення заходів, загальне вигорання штату організацій, зниження кількості живої комунікації між співробітниками, проблеми з фінансуванням та реагування на поточні нагальні виклики, а не впровадження довгострокових ініціатив. Також організації, що наразі не мають навичок та досвіду взаємодії з донорами, зокрема міжнародними, відповідно не розуміють, як подати свої проєкти та отримати фінансування.

“

Змінилась і в негативну сторону... Гарантія, що, наприклад, через півроку, через рік в місті буде спокійно і можна буде далі продовжувати розвивати наших молодих футболістів вона, скажімо так, ну невідома да відповідь на це питання. Тому от і працюємо, живемо, як то кажуть, одним днем... (Дніпропетровська область, ЦГ: молодь, ГІ)

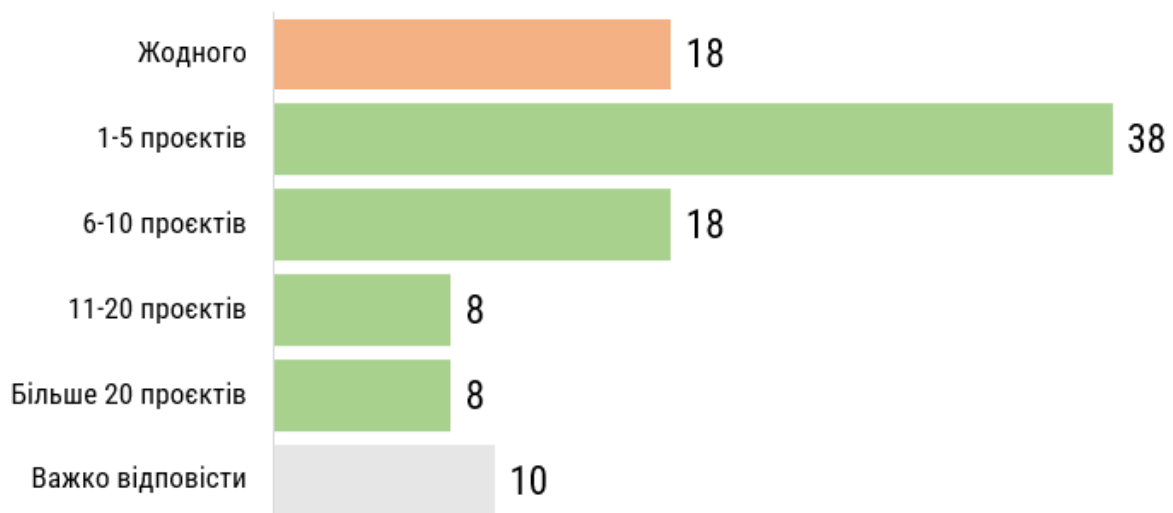
“ Не вистачає працівників, у нас немає офісу фізичного, ми працюємо або онлайн, або зустрічаємось десь у спільних просторах. Нас хоча і п'ятеро, інколи бувають такі завдання, які ми всі не можемо охопити. Бувають не 1, 2, 3 проєкта, і ми бачимо, що не встигаємо, а так як ми відповідально до цього ставимось – не вистачає людей, які будуть допомагати.” (Миколаївська область, ЦГ: молодь, жінки, ГІ)

“ Для новоствореної організації реалізовувати проєкт насправді дуже проблема. Через відсутність досвіду, зазвичай, коли там описується заявка, то це є проблемою. Ми там написали щонайменше 3-4 проєкти, можливо там недосконалі, можливо, недостатньо обґрунтовані. Тим не менше, одна із проблем це дійсно відсутність досвіду. І дехто з фондів, які готові підтримувати громадські організації, не дуже охоче співпрацюють з новоствореними організаціями (Харківська область, ЦГ: населення загалом ветерани, ГІ)

Кількість реалізованих за останні 3 роки проєктів (%)

Q. "Скільки проєктів / ініціатив ваша організація реалізувала за останні три роки (2022–2024)?"

Base: усі опитані — 638

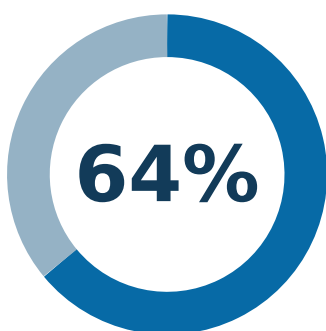

Типове значення кількості реалізованих проєктів — 5 (медіанне значення), більшість проєктів — від 2 до 12 (міжквартильний розмах).

Вимір «відносини»

Третім аспектом спроможності ОГС є її здатність вибудовувати відносини з різними групами впливу. Тобто, це співпраця організацій з владою (місцевою, обласною та державною, участь у консультативно-дорадчих органах), силами громадської безпеки, міжнародними донорами, іншими ОГС (зокрема, через створення мереж та коаліцій ОГС), приватним сектором та бізнесом, освітніми, медичними, культурними закладами та взаємодія зі ЗМІ.

Співпраця з іншими ОГС та ініціативами за останні три роки (%)

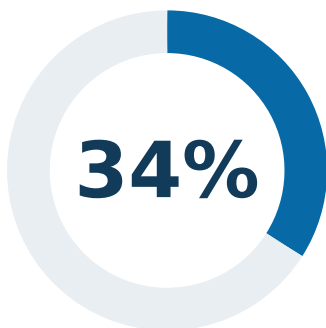
Співпраця ОГС з іншими організаціями та ініціативами є досить розповсюдженою – за останні три роки 64% опитаних організацій мали таку взаємодію.

- 64 Співпрацювали
- 36 Такого не було

Q. "Чи співпрацювала ваша організація з іншими ОГС та ініціативами за останні три роки (2022–2024)?"

Base: усі опитані — 638

Участь організації в коаліціях / об'єднаннях громадських організацій (%)

Більшість опитаних ОГС не беруть участь у коаліціях чи об'єднаннях громадських організацій. Лише 34% зазначили про входження до коаліцій/об'єднань. Переважно організації співпрацюють між собою неформально, а не у формі коаліцій. Особливо така неформальна співпраця стала актуальною в умовах війни, коли необхідно реагувати швидко, і нема часу на бюрократичні процедури.

Q. "Чи входить Ваша організація до коаліцій чи інших об'єднань (формальних чи неформальних) громадських організацій?"

Base: усі опитані — 638

- “ *Налагоджений зв'язок через нашого випускника в Києві, який свого часу навчався у Польщі, який має контакти з іншими студентами, випускниками, які зараз Польщі, за кордоном в Німеччині, то вони от через «Лікарі без кордонів», через «Лікарі Україна, Польща», вони передавали сюди великі-великі партії, просто дуже великі партії гуманітарного вантажу, медикаментів, ліків, обладнання, то така співпраця також налагоджена.* (Сумська область, ЦГ: молодь, військові; ГІ)
- “ *Звісно, це впливає, бо у нас фактично в кожному населеному пункті вже є активісти. Тобто є люди, які допомагають нам зі збором потреб, оповіщенням людей. Коли ми видаємо там якусь допомогу, люди збираються, ми проводимо ще заходи, там буває з протимінної безпеки, протипожежної ...Ну ми отримуємо фідбек від людей, що їм дуже важливо бути залученими до ось таких ну гуманітарних деяких моментів. Підключаються до нас і підприємці, які пропонують там допомогу до дитячих свят, цукерки привезти. Звісно, це гуртує людей* (Харківська область, ЦГ: населення загалом, діти, ВПО, ГІ)
- “ *В плані співпраці саме між організаціями у Харкові також дуже така потужна нетворкінгова координація. У нас постійні координаційні зустрічі, як волонтерів, які працюють по області та волонтерів, які працюють по місту, завжди на ще якісь ініціативи. Наприклад, там група швидкого реагування це більше 30 організацій, які разом працюють - в когось всі матеріали, в когось інструмент, хтось допомагає годувати там комунальників, волонтерів. Це постійна співпраця. Ось ця мережа, яка з кожним днем все розширюється і розширюються. І також заходи, дуже багато заходів, форумів. Також ми форуми проводимо для того, щоб волонтери між собою спілкувались і волонтери разом з владою, щоб усі були разом і розуміли, хто що робить* (Харківська область, ЦГ: населення загалом, ВПО, ФГІ)

Ті ж ОГС, що зазначили про відсутність співпраці з іншими ОГС та ініціативами, пояснюють це насамперед відсутністю потреби у цьому (39%), а також тим, що не отримували запрошення для взаємодії від інших (27%), не мали достатньо часового ресурсу для розбудови такої взаємодії (24%) і не мали достатньо людського ресурсу (24%).

Чинники відсутності співпраці з іншими ОГС та ініціативами (множинні відповіді, %)

Q. "Чому ваша організація не мала взаємодії з іншими громадськими організаціями чи ініціативами?"

Base: організації, які не співпрацювали з іншими ОГС та ініціативами за останні 3 роки, — 232

Інше: через війну / неначасі; зараз неактивні / наша організація тимчасово призупинила роботу; немає бажання у інших ГО; не встигли / ГО щойно створено; недостатньо кваліфікованих організацій; зміна керівництва ГО; потреби нашої організації відрізняються від потреб інших ГО / у нашій громаді немає ГО такого профілю, як наша; село було в окупації; перевантаженість; був застій, не пробували тощо.

Так само й більшість опитаних організацій не беруть участь у консультативно-дорадчих органах при органах виконавчої влади чи ОМС (67%). Ті ОГС, що входять до складу консультативно-дорадчих органів, переважно вказують про таку участь на рівні області (13%) та громади (11%).

Участь організацій в консультативно-дорадчих органах при органах виконавчої влади чи органах місцевого самоврядування (множинні відповіді, %)

Q. "Чи входить організація до складу консультативно-дорадчих органів при органах виконавчої влади чи органах місцевого самоврядування (координаційні/консультативні/координаційні громадські ради, робочі групи, комісії)? До якого саме консультативно-дорадчого органу входить ваша організація?"

Base: всі опитані — 638

Організації, які працюють із такими цільовими групами, як жінки, ветерани/-ки та їхні родини, молодь, а також у сфері громадської безпеки, значно частіше беруть участь у коаліціях, об'єднаннях ОГС. Проте організації, що працюють з молоддю, рідше долучаються до участі у консультативно-дорадчих органах.

“ Відділи молоді часто є частиною великих департаментів, таких як культура, релігія, спорт — і це погано відображає акценти на молодіжних питаннях. Ми втрачаємо молодіжну сферу, бо нема уваги і фахівців на місцях. (Сумська область, ЦГ: молодь, військові; ГІ)

Відсоток ОГС, що залучені до зазначених форм громадської активності, зростає зі збільшенням часу їх активної роботи. У коаліціях/об'єднаннях ОГС частіше беруть участь організації з Сумської (39%), Миколаївської (38%), Полтавської (37%) та Запорізької (37%) областей, а участь у консультативно-дорадчих органах більш розповсюджена серед ОГС Чернівецької (45%), Закарпатської (37%) та Харківської (35%) областей.

Представники ОГС в рамках опитування мали визначити рівень взаємодії їхньої організації з партнерами та стейкхолдерами. Більшість організацій зазначили, що мають повністю або частково налагоджену взаємодію з громадським сектором (громадськими організаціями, благодійними фондами, волонтерами), освітніми закладами, органами місцевого самоврядування (міськими, сільськими та селищними радами), а також зі ЗМІ. Натомість, взаємодія з ЦНАП, обласною радою та обласними військовими адміністраціями є здебільшого неналагодженою, навіть частково.

Рівень взаємодії організацій з партнерами та стейкхолдерами (%)

Q. "Визначте рівень взаємодії вашої організації з партнерами та стейкхолдерами"

Base: усі опитані — 638

Інші партнери, яких вказували респонденти, як тих, з якими налагоджено ефективну взаємодію, це релігійні організації та громади (українські та закордонні), військові та правоохоронні структури, соціальні служби та гуманітарні організації, молодіжні та спортивні організації, галузеві бізнес-асоціації та підприємства, культурні та мистецькі організації, міжнародні організації, дипломатичні установи, громадські об'єднання та ініціативи (об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ), громади переселенців з тимчасово окупованих територій, координаційні штаби), політичні партії та окремі політики.

Лише чверть опитаних ОГС вважає, що їм наразі вистачає вже наявної взаємодії з партнерами та стейкхолдерами. Водночас більшість організацій все ж хотіли б налагодження взаємодії насамперед з донорськими організаціями (32%), центральною владою та профільними міністерствами (27%). Також актуальним є питання співпраці з ОМС (24%).

Потреба у взаємодії організацій з партнерами та стейкхолдерами (множинні відповіді, %)

Q. "З якими партнерами в сфері діяльності вашої організації потрібна взаємодія, проте вона не налагоджена?"

Base: усі опитані — 638

Інше: спільнота / жителі громади; військові частини; районна військова адміністрація; юридичні заклади; спортивні федерації; соціальні служби / органи соціального захисту; міжнародні організації тощо.

Перешкодами для налагодження ефективної взаємодії, на думку опитаних ОГС, є:

1. Організаційні фактори

- Відсутність часу, велике навантаження
- Брак кадрового ресурсу (мало спеціалістів, нестача професійних кадрів)
- Відсутність або нестача фінансування
- Відсутність компетентних осіб у самій ГО
- Відсутність чіткої стратегії взаємодії
- Відсутність комунікаційних каналів

2. Адміністративні та бюрократичні бар'єри

- Бюрократичні складнощі
- Відсутність прозорих механізмів взаємодії
- Невизначеність у відповідальних контактних особах
- Відсутність чіткої інструкції щодо співпраці
- Закритість міських і обласних рад, складність доступу до них

3. Вплив війни

Військовий стан, обмеження на пересування

- Прифронтowa зона, знелюднення територій
- Брак ресурсів через зосередження зусиль на оборону
- Втрата кадрів (участь у бойових діях, окупація)

4. Відсутність зацікавленості та комунікаційні труднощі

- Незацікавленість влади, бізнесу або ГО у взаємодії
- Відсутність зворотного зв'язку
- Відсутність контактів та зв'язків
- Конкуренція та боротьба між організаціями
- Недостатня поінформованість щодо можливостей співпраці

5. Політичні та корупційні чинники

- Корупція, політична ангажованість
- «Кумівство», вибірковість у співпраці
- Відсутність політичної волі для підтримки ГО
- Політичні розбіжності між організаціями та владою

6. Соціальні та культурні бар'єри

- Відсутність довіри до ГО
- Байдужість громадян і партнерів
- Нерозуміння важливості діяльності ГО з боку влади та бізнесу
- Відсутність єдиної мети, що об'єднує партнерів

7. Специфічні проблеми певних сфер

- Недостатнє розуміння потреб бенефіціарів

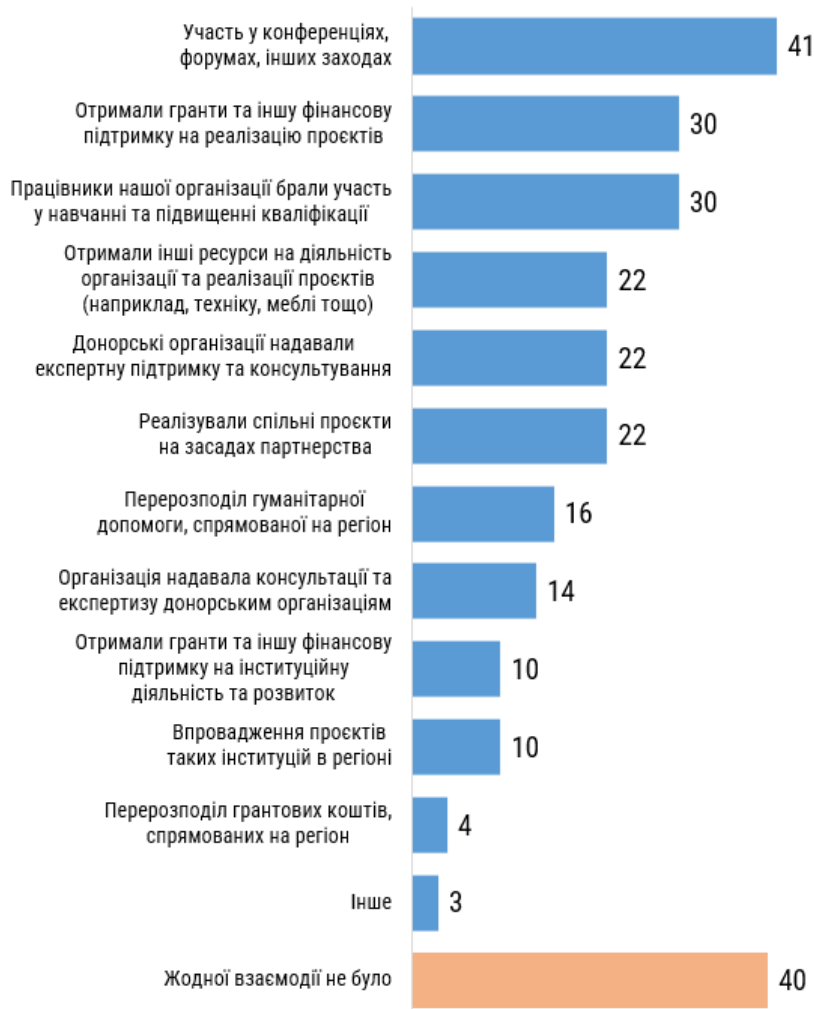
- Відсутність інтересу до певних сфер (спорт, екологія, права тварин)
- Мала активність самих ГО в налагодженні контактів

Більшість опитаних ОГС (60%) принаймні у якійсь формі взаємодіяли з донорськими організаціями, іноземними інституціями, міжнародними організаціями за останні три роки. Найбільш розповсюдженими формами взаємодії була участь у конференціях, форумах та інших заходах (41%), отримання гранту та іншої фінансової підтримки на реалізацію проєктів (30%), участь працівників ОГС у навчаннях та підвищенні кваліфікації (30%). 40% опитаних організацій вказали про відсутність будь-якої взаємодії з такими інституціями.

Форми взаємодії організацій з донорськими організаціями, іноземними інституціями, міжнародними організаціями за останні три роки (множинні відповіді, %)

Q. "Якими були ключові форми взаємодії вашої організації з донорськими організаціями, іноземними інституціями, міжнародними організаціями за останні три роки?"

Base: усі опитані — 638

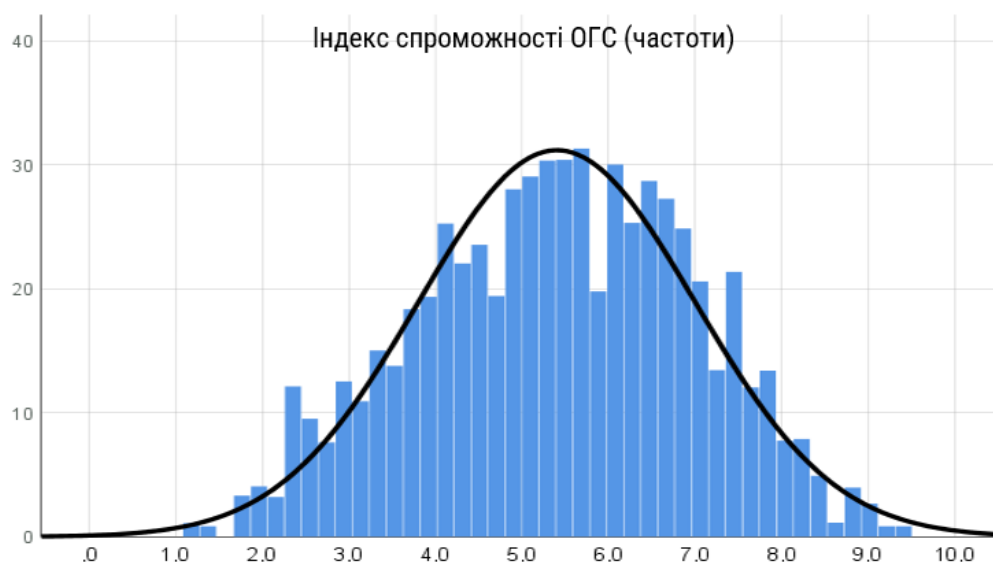

Інше: беремо участь як тренери, культурний фонд в журі; отримали грант на відкриття ГО; допомога в координаційній роботі; донорські організації надавали військові авто та обладнання / перерозподіл допомоги для військових; методична та методологічна підтримка, посібники; підтримка проєкта на розпис храму; реалізація спільних проєктів з партнерами, людей зацікавлених із міської влади та господарських структур; спільна участь в кластерах; спільне планування можливостей реагувати, формування спільних заявок тощо.

Індекс спроможності ОГС

У результаті проведеного опитування було розраховано загальний індекс спроможності ОГС та індекс спроможності організацій кожної з досліджуваних областей, у яких знаходяться партнерські громади. Загальний середній показник спроможності дорівнює 5,4 бали, тобто трохи вище середнього.

Індекс спроможності ОГС складається з 20 показників, які скомпоновані в 3 групи — "організація", "діяльність", "відносини". За способом розрахунку — це сумарний індекс, який має значення від 0 балів (відсутність спроможності) до 51 балу (максимальна спроможність: 17 балів за кожну групу показників). У фінальному вигляді для зручного сприйняття індекс перетворено в 11-бальну шкалу зі значеннями від 0 балів (відсутність спроможності) до 10 балів (максимально можлива спроможність).

ОГС, що працюють з цільовими групами «громадська безпека» (6 балів), «жінки» (6 балів), «військові, ветерани/-ки та члени їхніх родин» (5,8 балів) та «молодь» (5,7 балів) показали в середньому вищий рівень спроможності, ніж у інших досліджуваних організацій. Також на рівень спроможності впливає й час активної роботи організації – зі збільшенням тривалості роботи ОГС збільшується й значення індексу.

ПОТРЕБИ ОГС В УМОВАХ ЗМІН

У цьому блоці ми розглянемо, які навички та ресурси стали ключовими для роботи ОГС та їхні потреби в умовах змін.

Головним викликом в роботі організацій в умовах війни став брак фінансування та ресурсів (64%), також значний вплив має психологічне виснаження команди (37%), невизначеність щодо довгострокових перспектив (32%), нестача кваліфікованих кадрів (32%), зменшення кількості волонтерів (27%) та труднощі в координації з державними органами (25%). Також ОГС зазначили про такі виклики, як відтік населення з громади, плінність кадрів, байдужість населення, влади, брак часу, бюрократія, перехід з стратегічності до короткотривалих проєктів, відсутність сталої підтримки, проблеми обміну інформацією, комунікації між різними структурами тощо.

Виклики в роботі організацій в умовах війни (множинні відповіді, %)

Q. "Які основні виклики ви бачите в роботі вашої організації в умовах війни?"

Base: усі опитані — 638

Інше: відтік населення з громади; плінність кадрів / персонал, керівництво виїхали / мобілізовані в ЗСУ; байдужість населення; байдужість влади; брак часу; бюрократія; замість стратегії дій короткотривалі проєкти, немає сталої підтримки команди в міжпроєктний період; небажання місцевої влади працювати з ГО / проблема обміну інформацією з органами місцевого самоврядування; демотивація / нерозуміння ситуації в країні, втрата сподівань; обмеженість комунікацій у зв'язку з війною; падіння реєстрів юстиції; усе на власній ініціативі відбувається тощо.

Найбільше брак фінансування відчули ОГС Чернігівської (69%) області, також значну нестачу відчують організації Полтавської (67%), Закарпатської (66%), Харківської (65%), Чернівецької (64%), Дніпропетровської (64%) Запорізької (64%) областей.

“ Я моніторю постійно грантові проекти і дуже мало Запорізька область потрапляє... Нам доводиться постійно виборювати, що нам потрібно. Я не знаю, чому. Ми як біла пляма якась. До війни вони казали, що ми не в зоні ризику. А коли в нас вже окупували 70% території, вони кажуть, що ми вже занадто в зоні ризику. Іноді навіть прикро буває. (Зап. обл; Зап. міська громада; ЦА – ВПО; ГП).

Критичними навичками та ресурсами для підвищення спроможності організацій під час війни для опитаних ОГС є доступ до фінансових ресурсів і можливість залучення грантів (63%), партнерство з міжнародними організаціями та донорами (42%) і можливість навчання та підвищення кваліфікації команди в умовах війни (40%).

З варіантів, які пропонували самі ОГС, можна виділити потребу у таких навичках та ресурсах, як кваліфіковані кадри, комунікативні навички, зокрема у спілкуванні з міжнародними партнерами, з владою, населенням, навички написання проєктів, матеріально-технічне забезпечення, соціальні гарантії для працівників.

Навички та ресурси, які є критичними для підвищення спроможності організацій під час війни (множинні відповіді, %)

Q. "Які навички або ресурси є критичними для підвищення спроможності вашої організації під час війни?"

Base: усі опитані — 638

Інше: кваліфіковані кадри; комунікативні навички / спілкування з населенням; мовний бар'єр з міжнародними партнерами; навички написання проєктів; приміщення / матеріально-технічне забезпечення діяльності ГО; соціальні гарантії для постійних працівників ГО; потрібно, щоб органи влади реагували до питань корупційних викликів тощо.

Першочерговим для організацій для підвищення спроможності та забезпечення сталого функціонування є фінансування (79%). Другорядними, але також важливими, є такі потреби, як навчання (36%), партнерство з державними структурами (34%) та людські ресурси (32%). З тих варіантів, які пропонували самі організації, були такі, як потреба у виділенні приміщень, ділянок, обладнання для потреб організації, у долученні волонтерів, у партнерстві з міжнародними організаціями, у юридичній допомозі тощо.

Першочергові потреби організацій, необхідні для підвищення спроможностей та забезпечення сталого функціонування (множинні відповіді, %)

Q. "Вкажіть першочергові потреби вашої організації, необхідні для підвищення її спроможностей у майбутньому та забезпечення сталого функціонування?"

Base: усі опитані — 638

Інше: виділення земельної ділянки під влаштування притулку для тварин; власне приміщення; долучити допомогу волонтерів; боротьба з корупцією у владі; зміна українського законодавства (в частині супроводу та нагляду за діяльністю ОГС / вилучення дискримінаційних моментів, реальне рівноправ'я тощо); оргтехніка / технічне обладнання; партнерство з донорськими організаціями / партнерство з міжнародними організаціями; юридична допомога тощо.

БАЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ВІДНОВЛЕННЯ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД

Усі запропоновані варіанти післявоєнних проєктів, найбільш ефективних для стабілізації та відновлення громад, відгукнулись опитаним ОГС. Це і психологічна реабілітація населення, зокрема ветеранів/-ок та постраждалих від обстрілів (75%), і освітні програми для дітей та дорослих (формальні та неформальні) (69%), програми створення робочих місць та розвитку малого бізнесу (68%), соціальні проєкти, спрямовані на підтримку вразливих верств населення (61%), проєкти відбудови житлового фонду та інфраструктури (60%), ініціативи з розвитку молодіжного лідерства та волонтерства (59%), програми підтримки та інтеграції переселенців (57%), відновлення та захист екології постраждалих регіонів (54%), ініціативи з розвитку місцевого самоврядування та громадянського суспільства (51%) і програми культурної та історичної відбудови регіонів (50%).

“ Це точно мають бути економічні проєкти, зокрема ті, що стосуються відновлення інфраструктури, яка сприятиме економічному розвитку. Наприклад, підтримка приватного бізнесу або створення сприятливих умов для розвитку підприємництва. Це може бути створення інфраструктури для бізнесу, щоб йому було зручніше працювати. (Сумська область, ЦГ: молодь, ветерани; ГІ)

“ ... перше це ясно, що відновлення житла да, це для того, щоб люди могли повернутися назад, друге - це відновлення або, як є слово релокація, то як дерелокація, тобто повернення назад великих, середніх підприємств.... Ясно, що якщо там ще буде все розбито, то треба щось нове створювати. (Дніпропетровська область, ЦГ: молодь, ГІ)

“ Інтеграція військових у суспільство. Я розумію, що це буде дуже важко, дуже важко. І вже на сьогодні це повинно якимось бути... дуже важливо для військових і їх родин щось робити, тому що у родинах у військових, представте собі людей майже 3 роки немає вдома, люди прийдуть і приходять зовсім іншими. Ну зовсім іншими, самим родинам дуже важко з цим впоратись. Дуже важко, є родини, які звертаються за допомогою, але більшість з них не звернеться. Але якщо будуть якісь програми, може, знаєте для родини, теж кудись вивезти і ненав'язливо. Під виглядом якогось там відпочинку, або спільного якогось цього давати можливість родинам відновити свої стосунки. (Дніпропетровська область, ЦГ: ВПО, населення загалом, ГІ)

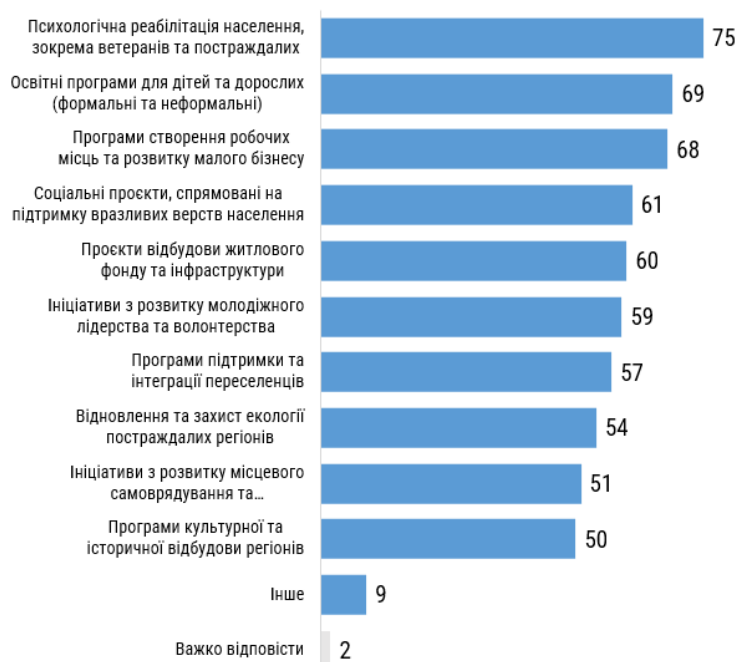
“Відновлення це значно ширший проєкт, а відбудова лише одна із напрямків відновлення. Ось тому, що відновлювати можна і будівлі, можна відновлювати і прагнення людей далі жити після того, як вони вже втратили там у себе, так і тут, і відновитись, і роботу, і сім'ю, і відновитись після того, що вони там відчували, пережили, побачили. Тому навіть в цих зараз громадах програми відновлення, які наче й не постраждали сильно, але є проєкти, як там відновлюємо спільно будівлі або ремонтуємо якісь молодіжні центри... є загальна там концепція відновлення молодіжних рухів, професійних якихось спілок і всього іншого. (Дніпропетровська область, ЦГ: ветерани, військові, ФГД)

“...наше бачення, що ми все ж таки маємо зберегти наш людський ресурс, людей, які будуть жити... Для цього треба зробити їх життя більш змістовним, економічно спроможним, комфортним, ну і залученим (Харківська область, ЦГ: населення загалом, ветерани, ГІ)

Післявоєнні проєкти, найбільш ефективні для стабілізації та відновлення громад (множинні відповіді, %)

Q. "Які проєкти, на вашу думку, можуть бути найбільш ефективними для стабілізації та відновлення громад після війни?"

Base: усі опитані — 638

Інше: соціальна підтримка та адаптація перекваліфікація військових, ветеранів; покращення роботи з родинами військових та ветеранів задля зменшення соціальної напруги; адресна підтримка малозахищених верств населення; відродження традиційних ремесел / відродження традицій та збереження культурної спадщини; впровадження іновачій, новітніх технологій; завершення адміністративно-територіальної реформи та блоку реформ децентралізації; зелена енергетика, теплозбереження, освітлення / підвищення рівня використання енергії і децентралізація енергетичної системи; ментальне здоров'я людей; надання фінансової підтримки для започаткування бізнесу, податкові льоти у прикордонних громадах, державна програма розвитку прикордонних громад; національно-патриотичне виховання; озеленення, паркові зони / відновлення довкілля; розмінування; боротьба з корупцією; розвиток критичного мислення населення; розвиток спорту; сприяти тому, щоб у владу прийшли учасники бойових дій; програми, спрямовані на згуртованість населення тощо.

Для більшості партнерських громад досліджуваних областей (**Чернівецька, Миколаївська, Дніпропетровська, Полтавська, Сумська, Закарпатська, Запорізька**) на першому місці по ефективності серед проєктів стабілізації та відновлення громад є психологічна реабілітація населення, зокрема ветеранів/-ок та постраждалих внаслідок обстрілів. Проте для ОГС **Чернігівської області** найважливішим є створення освітніх програм для дітей та дорослих, а для **Харківської області** – проєкти відбудови житлового фонду та інфраструктури.

На другому місці для **Чернігівської області** – психологічна реабілітація населення, зокрема ветеранів/-ок та постраждалих; для **Дніпропетровської, Полтавської, Закарпатської областей** – освітні програми для дітей та дорослих (формальні та неформальні); для **Чернівецької, Харківської, Миколаївської, Запорізької областей** – програми створення робочих місць та розвитку малого бізнесу; для **Сумської області** – відновлення та захист екології постраждалих регіонів.

ОГС сприймають відновлення громад комплексно, вони задіяні в різних проєктах відновлення, і готові й далі бути залученими до цих процесів в рамках своєї діяльності. Вкрай важливим є залучення громадських організацій до процесів відновлення, а також комунікація спільного бачення, що саме розуміється під відновленням, що включає, якою є специфіка для кожного регіону задля формування комплексного бачення відновлення та ролі громадського сектору в ньому.

